

မြန်မာနိုင်ငံရှိ
မြို့ပြရွေ့ပြောင်း အခြေချမှု
ရွေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပုံသဏ္ဍာန်များနှင့်
ရွေ့ပြောင်းအခြေချသူများ၏
ဘဝသဘာဝချမ်းမြေ့မှုကို
စိစစ်လေ့လာခြင်း

မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းအသုံးပြု
ဆွေးနွေးမှုစာတမ်း
Robert O'Connor

ကျေးဇူးတင်ခြင်း

ဦးဆောင်ရေးသားသူ
Robert O'Connor

စီမံကိန်း စီမံခန့်ခွဲမှု
James Owen၊ ယုဇင်ထွန်း

ဒေတာ စိစစ်လေ့လာသူ
Robert O'Connor

ဘာသာပြန်ဆိုမှုနှင့် တည်းဖြတ်
စောဆာဂေးဒို၊ ယုဇင်ထွန်း

ဂရပ်ဖစ်ဒီဇိုင်း
Karlien Truyens၊ ရဲထွတ်ဦး

ပြန်လည်ဖတ်ရှုသုံးသပ်သူများ
Kitty Van Geloofi Euan McDougall၊ ဖြိုးဝေ၊ Jennifer Harney၊
Sarang Chaudhary၊ David Ney၊ James Owen၊ ယုဇင်ထွန်း

FUNDED BY:

ဥယျောဇဉ်

အာရှဖောင်ဒေးရှင်းသည် ရန်ကုန်နိုင်ငံရေး သိပ္ပံကျောင်းနှင့် ပူးပေါင်း၍ ၂၀၁၇ စမ်းသပ်ကောက်ယူမှု အောင်မြင်ခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၁၈ တွင် မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော် နိုင်ခဲ့သည်။ ဤစစ်တမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့ကြီးများ၏ ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်မှု နှင့် လူထု၏ နေထိုင်သဘာဝအပေါ် ယင်းအပြောင်းအလဲများ၏ သက်ရောက်မှုကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်မည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် မြို့များစွာ ပါဝင်သည့် နှစ်စဉ် လူထုသဘောထားအမြင်ကို ကောက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး နှင့် နိုင်ငံရေး ပြောင်းလဲမှု အဆင့်များ အလွန်ကွဲပြားနေသောကြောင့် နိုင်ငံအရေး လေ့လာသူများ အနေဖြင့် မည်သည့်အရာတွင် ပြောင်းလဲနေသည်နှင့် မည်သည့် အရာတွင် ယခင်အတိုင်း ရှိသည်၊ မတူညီသော အုပ်စုများ အလိုက် အပြောင်းအလဲ မည်မျှကွာခြားသည်၊ မည်သည့် သက်ရောက်မှုများက စီးပွားရေး နှင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်း အတွက်ဖြစ်သည် စသည်တို့ကို ခြေရာခံနိုင်ရန် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါသည်။ စိန်ခေါ်မှု ရှိရခြင်းမှာ အကြောင်းရင်း နှစ်ခုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ မြို့ပြ နေထိုင်သူ များ၏ အတွေ့အကြုံ အမျိုးမျိုး တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော နှိုင်းယှဉ်ပြ ဒေတာ နှင့် ရေရှည်တိုင်းတာမှု ဒေတာများ မရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ မြို့ပြ ခေါင်းဆောင်တို့ အချက်အလက် ရယူရာ အရင်းအမြစ် တစ်ခုအဖြစ် လူမှုမီဒီယာများ၏ အရေးပါမှု လျှင်မြန်စွာ မြင့်တက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အစိုးရအရာရှိ များ၏ လူမှုမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် ပြည်သူ့ သဘောထား အမြင်များကို တိုက်ရိုက် ရယူမှု တိုးမြှင့်လာပါသည်။ ကမ္ဘာအနှံ့ ကြုံတွေ့ နေသကဲ့သို့ပင် ယင်းပလက်ဖောင်းများ မှတစ်ဆင့် ရရှိလာသော သတင်းအချက်အလက် များမှာလည်း ဘက်လိုက်မှု ရှိနေနိုင်သည်ကိုကျွန်ုပ်တို့ပိုမိုသိရှိလာပြီဖြစ်သည်။

မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းဆိုသည်မှာ သိပ္ပံနည်းကျ သုတေသနများ အပေါ် အခြေခံပြီး မြန်မာ့အကြီးဆုံး မြို့များထဲမှ မြို့ငါးမြို့ရှိ နေထိုင် သူများ၏ သာယာချမ်းမြေ့မှု အပေါ် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်နေသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးကို တိုင်းတာရန် ကိရိယာတစ်ခုဖြစ်သည်။ သာယာ ချမ်းမြေ့မှု ဟူသော စကားလုံးသည် အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ပြန့်ပြီး ရှုထောင့်စုံ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် အယူအဆတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရိုးရှင်း စွာ ဆိုရပါက သာယာချမ်းမြေ့မှု ဆိုသည်မှာ ဘဝတစ်ခုကို ကောင်းမွန်စွာ ရှင်သန်နေထိုင် နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းသည်လည်း မြို့ပြဘဝ သာယာချမ်းမြေ့မှုအတွက် အရေးကြီးသည့် ကဏ္ဍများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ပုံဖော်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၈ အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာတွင် အဓိက တွေ့ရှိချက်များကို ထုတ်နုတ်တင်ပြထားပြီး သာယာချမ်းမြေ့ခြင်း ဆိုင်ရာ အယူအဆတော်ဘောင် နှင့် စစ်တမ်းပြုလုပ်သည့် နည်းလမ်း အသေးစိတ် တို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြ ထားပါသည်။ အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာသည် မြို့ကြီးငါးမြို့ မှ လူ ၂၄၁၄ ဦးအား မေးခွန်း ၁၃၅ ခု မေးမြန်းထားသော မြို့ပြလူနေမှုစစ်တမ်း ဒေတာစုထဲမှ အကြောင်းအရာ အနည်းငယ်ကိုသာ ကောက်နုတ်စိစစ်၍ တင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းသည် သုတေသန ပညာရှင် များကို ဖိတ်ခေါ်၍ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအပေါ် ထဲထဲဝင်ဝင် ဆန်းစစ်မှုများ ပြုလုပ်ပြီး စစ်တမ်းတွေ့ရှိချက်များ နှင့် အခြား အရင်းအမြစ်များမှ အထောက်အထားများ ကို နှိုင်းယှဉ် စိစစ်လေ့လာမှု ပြုလုပ် စေပါသည်။ ထို့နောက် လေ့လာမှုစာတမ်း သုံးစောင် ပြုစုရာတွင် သုတေသန ပညာရှင်တို့၏ သီးခြား ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှု နှင့် အတွေ့အကြုံများကို အသုံးပြုပြီး အရေးပါသော မြို့ပြပြဿနာရပ် များကို စိစစ်လေ့လာ စေပါသည်။ ဆွေးနွေးမှု စာတမ်း သုံးစောင်လုံး ၏ ပုံစံကို တူညီအောင် ပြုလုပ်ထားသော်လည်း စာရေးသူများ၏ ကိုယ်ပိုင်အမြင် နှင့် ရေးဟန် အတိုင်းဖြစ်ရန်လည်း ထိန်းသိမ်းထား ပါသည်။

ဆွေးနွေးမှုစာတမ်း များသည် ဂျန်ဒါ၊ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု နှင့် လူမှုပဋိညာဉ် စသည့် အကြောင်းအရာ သုံးခုကို အဓိက လေ့လာထား ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့ပြရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု - ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုပုံသဏ္ဍာန်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ၏ ဘဝယာယာ ချမ်းမြေ့မှုကို စိစစ်လေ့လာခြင်း စာတမ်းတွင် မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသည့် ပုံစံများ၊ လက်တလော ပြောင်းရွှေ့အခြေချသူ များ၏ စရိုက်လက္ခဏာများ၊ ၎င်းတို့နှင့် မြို့ပြအုပ်ချုပ်ရေး အတွေ့အကြုံ တို့ကို ဆွေးနွေး ထားပါသည်။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာနှင့် မြန်မာ့လူမှုပဋိညာဉ် - မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း စာတမ်းသည် မြို့ပြပိုမို ဆန်လာသော မြန်မာ့လူ့ဘောင် အတွင်းရှိ လူမှုပေါင်းစည်း မှု နှင့် အစိုးရ-ပြည်သူ ဆက်ဆံရေး အခြေအနေ များကို ဒေတာများနှင့် သီအိုရီများက မည်ကဲ့သို့ ဖော်ပြလျက် ရှိသည်ကို လေ့လာသုံးသပ် ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အချိန်မလုံလောက်ပါ - မြန်မာ့မြို့ပြနေ အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအား နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း စာတမ်းတွင် မြန်မာ့လူမှု အသိုင်းအဝန်း အတွင်း ရှိနေသည့် လူမှုစနစ်များ များကို စူးစမ်းလေ့လာထားသည်။ စာတမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ‘ သုံးထပ်ကွမ်း ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုး’ (triple burden) ကြုံတွေ့ရမှု အခြေအနေ နှင့် မြို့များရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း အပေါ် သက်ရောက်မှု များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ခိုင်မာသော ဒေတာများကို တင်ပြထားပါသည်။

အထက်ပါ စာတမ်း များဖြင့် ထပ်မံ၍ ဆွေးနွေးမှုများ ထွက်ပေါ်လာစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ရှိရင်းစွဲ သဘောထား အမြင်များကိုလည်း စိန်ခေါ် နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ စာတမ်း အကြောင်းအရာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည့်စုံသော ဖော်ပြချက်များဟု မဆိုနိုင်သေးပါ။ စာဖတ်သူများ

အနေဖြင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်း နှင့်အတူ ပူးပေါင်း၍ စစ်တမ်းတွေ့ရှိချက် များကို အသုံးပြုပြီး မြန်မာမြို့ပြ ခေါင်းဆောင်များအား သင့်တော်သည် အကြံဉာဏ်များ ပေးရန် ဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ မြန်မာမြို့များကို ပိုမို၍ နေပျော်ဖွယ် ဖြစ်စေရန် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များကဲ့သို့ ခွဲခြားခံ အုပ်စုများအား အကူအညီပေးနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်နေသူများ အတွက် ယခုစာတမ်းများ နှင့် ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်မည့် အစီအစဉ်များဖြင့် တန်ဖိုးရှိသော အချက်အလက် အထောက်အထားများ ပေးစွမ်းနိုင်ရန် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် မျှော်လင့်မိပါသည်။ ယခုစာတမ်းများတွင် ဖော်ပြထားသော အမြင်များမှာ စာရေးသူများ၏ သဘောထားအမြင်သာ ဖြစ်ပြီး အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၏ သဘောထားအမြင်များကို ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။

Kim Ninh

ခတ္တဌာနေကိုယ်စားလှယ်၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း မြန်မာ ဇွန် ၂၀၂၀၊ ရန်ကုန်။

မာတိကာ

ဥယျာဇဉ်	၁
အတိုကောက် ဝေါဟာရစာရင်း	၄
အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာ	၅
နောက်ခံ အကြောင်းအရာ	၆
အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ နှင့် လားရာများ	၆
မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့ပြသမိုင်း	၆
ရှိရင်းစွဲ သုတေသန နှင့် ဒေတာများ	၇
စိစစ်လေ့လာမှု	၁၃
၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအရ အထွေထွေ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ဖြစ်စဉ်များ	၁၃
၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအရ ကျေးလက်-မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု	၁၈
နိဂုံး	၂၃
အခန်းဆုံးမှတ်စု	၂၅
ကျမ်းကိုးစာရင်း	၂၆

အတိုကောက် ဝေါဟာရ စာရင်း

- CLS** City Life Survey
မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း
- IFPRI** International Food Policy Research Institute
နိုင်ငံတကာ စားနပ်ရိက္ခာ မူဝါဒဆိုင်ရာ သုတေသနဌာန
- ILO** International Labor Organization
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမား အဖွဲ့ချုပ်
- LIFT** Livelihoods and Food Security Fund
သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေး ရန်ပုံငွေ
- MCDC** Mandalay City Development Committee
မန္တလေးမြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီ
- MMK** Burmese Kyat
မြန်မာကျပ်ငွေ
- NGO** Non-Governmental Organization
အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ
- NLD** National League for Democracy
အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်
- YCDC** Yangon City Development Committee
ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီ

အဓိက ဝေါဟာရများ

လတ်တလော ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ - ၂၀၁၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းမှ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ

မူလကနဦး ဆင်းရဲသည့် မြို့နယ်များ - ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတိုင်ခင်က နေထိုင်သူများစွာ ရှိပြီးသားဖြစ်ကာ ပညာတတ်မြောက်မှု နိမ့်ပါးသည့် မြို့နယ်များကို ဆိုလိုသည်။

ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများရှိရာ မြို့နယ်များ - ၂၀၁၁ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင်မှ ရောက်ရှိ နေထိုင်နေကာ အလယ်တန်းအဆင့် ပညာရေး၊ သို့မဟုတ် ထိုထက်နိမ့်ပါးသော ပညာရေး ရှိသူများ၊ အနည်းအကျဉ်းသာ တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရသူများ ပါဝင်သည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များစွာရှိသော မြို့နယ်များကို ဆိုလိုသည်။

ယေဘုယျမြို့နယ်များ - မူလကနဦး ဆင်းရဲသည့် မြို့နယ်များ နှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများရှိရာ ဆင်းရဲသည့် မြို့နယ် များကို ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိသည့် ကျန်ရှိသော ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းပါ မြို့နယ်များကို ဆိုလိုသည်။

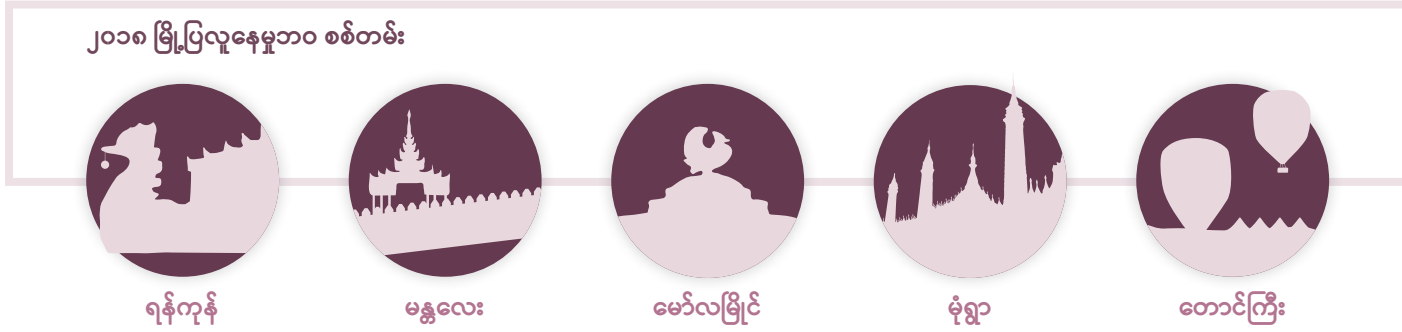

အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာ

မြို့ပြဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချလာမှု များသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မြို့ပြဖြစ်ထွန်းခြင်း ၏ အရေးပါသော မျက်နှာစာတစ်ရပ် ဖြစ်နေပါသည်။ ယင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် စီးပွားရေး နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကြောင်းရင်းများက အဓိက တွန်းအားပေးနေလျက် ရှိပါသည်။ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုများ ကြောင့် ရေကြီးခြင်း နှင့် သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်ပေါ်မှု ပိုမို များပြားစေပြီး သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဒုက္ခသည် များစွာ မြို့ပြသို့ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ လာပါသည်။ မြို့ပြရှိ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများကလည်း ကျေးလက်ဒေသ နေ လူဦးရေများစွာ ကို ဆွဲဆောင်နေပြီး ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု များက မြန်မာ့စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှု အတွက် အားဖြည့်ပေးနိုင် ဖွယ် ရှိနေပါသည်။ သို့သော်လည်း မြို့ပြဒေသများရှိ လူများအတွက်မူ လူဦးရေ ကြပ်တည်းမှု များပြားလာခြင်း၊ နေထိုင်မှု ကုန်ကျစရိတ် မြင့်တက်လာခြင်း နှင့် အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှုများအား မျှဝေရခြင်း စသည့် ပေးဆပ်ရခြင်းများ ရှိလာပြီး ပြောင်းလဲတိုးတက်မှု အတွက် အပြည့်အဝ အာမခံချက် မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။^၁ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ အတွက်မူ ဘဝနေထိုင်ရေးမှာ ပိုမို၍ ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခြင်း ကိစ္စရပ်အပေါ် သုတေသန လုပ်ဆောင်မှု ပိုမို များပြားလာသော်လည်း အရည်အတွက် နှင့် အကြောင်းအရာ စုံလင်မှု အရ နည်းပါး နေပါသေးသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင် မကြာသေးခင်က အရည်အတွက် စံပြု လေ့လာမှု (quantitative) များ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပြီး ယင်းလေ့လာမှုများ၌ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ နှင့် ကျေးရွာတွင် ဆက်လက်နေထိုင်ခဲ့သူများ အကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အဆင်ပြေလုံလောက်မှု အခြေအနေတို့ကို နှိုင်းယှဉ် ထားပါသည်။ မြို့ပြဒေသ အနှံ့ရှိ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ ၏ အတွေ့အကြုံ နှင့် စရိုက်လက္ခဏာ တို့ကို လေ့လာရာတွင်မူ တည်နေရာအားဖြင့် ရန်ကုန်မြို့ ကိုသာ လေ့လာထားပြီး အရည်အသွေး စံပြု လေ့လာမှု (qualitative) ပုံစံဖြင့်သာ အဓိက လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ မြို့တော်များ နှင့် ရန်ကုန်ရှိ မြို့နယ်များ အနှံ့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု တို့ကို အရည်အတွက်ဆိုင်ရာ စိစစ်လေ့လာမည် ဆိုပါက ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း (CLS 2018) ပါ ဒေတာစု များကို အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ယခု စာတမ်းသည် ယင်းဒေတာစု ပါ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပုံစံ အမျိုးမျိုးအား ထုတ်ဖော်လေ့လာ ထားသလို ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေး တို့၏ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု လားရာပုံစံများ နှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ ၏ အတွေ့အကြုံ တို့ကို နှိုင်းယှဉ်၍ စိစစ်လေ့လာထား ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့ပြရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု ဆိုင်ရာ လက်ရှိ သုတေသနများ နှင့် ယုံကြည်လက်ခံထားမှု တို့အား ယခုစာတမ်း ၏ တွေ့ရှိချက်များက အတည်ပြုလျက် ရှိနေပါသည်။ ယခုစာတမ်းတွင် အစဉ်အလာ သိမှတ်ထားမှု များအား စိန်ခေါ်နိုင် မည် တွေ့ရှိချက် ရလဒ်များကိုလည်း တင်ပြထားပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှု ဘဝ စစ်တမ်း၏ ဒေတာ များအရ စစ်တမ်းပါ မြို့(၅)မြို့အနက် (၄) မြို့တွင် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်း နှေးကွေးသွားနေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ရန် ကုန်တွင်မူ လှိုင်သာယာ မြို့နယ်ကဲ့သို့ မြို့နယ်များထဲသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချလာသည် လူဦးရေ အရေအတွက်ကြောင့် ပြောင်းလဲနေသည့် အခြေအနေများကို ဖုံးကွယ်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး ဒဂုံဆိပ်ကမ်းရှိ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူ သုံးပုံတစ်ပုံသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကတည်းက ယင်းမြို့သို့ ရောက်ရှိနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မကြာသေးခင်က ရွှေ့ပြောင်းအခြေချလာ သူများသည် ဘဝအပေါ် ကျေနပ်မှု နည်းပါးပြီး စိန်ခေါ်မှုများစွာ ကြုံရသော်လည်း ပညာအရည်အချင်း နိမ့်ပါးသော၊ ယခင်ကတည်းက မြို့တွင် နေထိုင်သူများထက် ပိုမို၍ လွယ်ကူစွာ အလုပ်ရှာဖွေ ရရှိပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အမျိုးအစား စုံလင်ကွဲပြား မှု ကိုလည်း ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှု ဘဝ စစ်တမ်းဒေတာ များတွင် တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်ပြီး ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ တို့၏ ပျမ်းမျှ ဒေတာ များမှာ နားလည်မှုလွဲမှားနိုင် သောကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များ၏ မြို့ပြအတွေ့အကြုံတို့ အပေါ် ခြုံငုံ၍ ကောက်ချက်မချရန် သတိပေးနေပါသည်။

နောက်ခံ အကြောင်းအရာ

အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ နှင့် လားရာများ

နိုင်ငံတကာသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခြင်း အကြောင်းကို မီဒီယာများ၌ ပိုမိုဖော်ပြမှု များသော်လည်း အာရှတိုက် ရှိ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများ၏ စုစုပေါင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု၌ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ရာခိုင်နှုန်းက ပါဝင်မှု ပိုမိုများပြားပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများက ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာများသို့ ပြန်လည်ပို့ပေးငွေမှာ နိုင်ငံခြား ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများမှ ပြန်လည်ပို့ပေးငွေ ထက် ပိုမိုများပြား ပါသည်။^၂ ကျေးလက်ဒေသ များအတွင်း ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခြင်းမှာ ယခင်ကတည်းက ရှိ နှင့်ပြီးသား ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် သက်မွေးကျောင်း အရည်အချင်း နည်းပါးသော သူများ အနေဖြင့် ခြောက်သွေ့ရာသီများတွင် ပိုမိုချမ်းသာပြီး ရေသွင်းတူးမြောင်း စနစ် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဒေသများသို့ သွားရောက် အလုပ်လုပ်ကာ ယာယီ အခြေချ နေထိုင်ပါသည်။ တောင်အာရှ နှင့် အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများ တွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုး လာပြီးနောက် မြို့များ၌ အလုပ်အကိုင် များစွာ ပေါ်ထွက်လာသောကြောင့် ကျေးလက် မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု စတင်များပြား လာပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းများသော ကျေးလက်ဒေသများထက် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးသော မြို့ပြတွင် အမျိုးသမီးများ (အထူးသဖြင့် လူငယ်၊ တကိုယ်တည်း အမျိုးသမီးများ) အတွက် လုပ်ငန်း အခွင့်အလမ်း ပိုမို များပြားသောကြောင့် ကျေးလက် မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု လားရာအသစ် အားဖြင့် ဂျန်ဒါညီမျှမှု ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ နိုင်ငံများစွာ၌ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ သူများ၏ လုံခြုံရေး နှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး မှာ အခြားသော နိုင်ငံသားများနှင့် ယှဉ်လျှင် အားနည်းနေပြီး ၎င်းတို့သည် လူထုဝန်ဆောင်မှု များကို ရယူရာတွင်လည်း အခက်အခဲ ကြုံရလျက် ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် သန့်ရှင်းသော ရေ ရရှိရေး အတွက် အပိုငွေ ကုန်ကျနေခြင်း မှာ အဖြစ်များပြီး အရှေ့တောင်အာရှရှိ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များသည် မမြင်နိုင်သည့် အခက်အခဲ များစွာ ရင်ဆိုင်ရလျက် ရှိပါသည်။

ဒေသတွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု များကို သုတေသနပြုခြင်း အရ “ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု မြင့်တက်ခြင်း (migration hump)” အခြေအနေကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု မြင့်တက်ခြင်း (migration hump) ဆိုသည်မှာ ကာလတို ဝင်ငွေ တိုးတက်ရရှိနိုင်မှု ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု မြင့်တက်လာပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပြန်လည်လျော့ကျသွားတတ်သည့် အခြေအနေကို ဆိုလိုပါသည်။ ပုံမှန် အားဖြင့် မြို့ပြ ဖြစ်ထွန်းခြင်းကြောင့် မြို့များ၌ လုပ်သား လိုအပ်မှု နှင့် လုပ်ခလစာ မြင့်တက်လေ့ ရှိပြီး လုပ်ခ လစာ ခြားနားမှု ကြီးကြီးမားမား မရှိသော်လည်း လူများစွာတို့ မြို့များသို့ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ မြို့ပြ ရှိ အလုပ်အကိုင်များမှာ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်း၏ သက်ရောက်မှု ခံရခြင်း နည်းပါးသလို သက်မွေး ဝမ်းကျောင်း စွမ်းရည်နိမ့်သည့် အလုပ်သမားများ အနေဖြင့် အလုပ်တစ်ခုခု နောက်တစ်ခုသို့ (ဥပမာ- ဆိုင် ကားနင်းခြင်း၊ ကုန်ထမ်းခြင်း၊ အိမ်အကူ၊ လုံခြုံရေး..စသည်ဖြင့်) လွယ်ကူစွာ ပြောင်းလဲနိုင်ခြင်း ကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့ပြသမိုင်း

၂၀၁၄ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ သန်းခေါင်စာရင်း အရ မြန်မာနိုင်ငံ လူဦးရေ၏ ၂၉ ရာခိုင်နှုန်းသာ မြို့များတွင် နေထိုင် နေပြီး မြန်မာ့လူဦးရေ အများစုမှာ ကျေးလက်ဒေသမှ ဖြစ်ကြသည်။^၃ ၂၀၄၀ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြို့ပြနေထိုင်သူများ ဖြစ်လာမည်ဟု^၄ ခန့်မှန်းထားပြီး လက်ရှိ နေထိုင်သူ ၅ သန်းမှ ၆ သန်း အထိ ရှိသော ရန်ကုန်မြို့ လူဦးရေသည် နှစ်ဆဖြစ်လာမည် ဟု မှန်းဆထားသည်။^၅ သို့သော်လည်း ထိုသို့ မြို့ပြ လူဦးရေ မြင့်တက်လာခြင်းမှာ နိုင်ငံအတွက် ပထမဆုံး ကြုံတွေ့ရခြင်း မဟုတ်ချေ။ ၁၉၄၁ နှင့် ၁၉၆၅ အကြား ၌ ရန်ကုန်လူဦးရေသည် သုံးဆအထိ မြင့်တက်ခဲ့ဖူးသည်။

ယခင်က ကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးသည့် မြို့ပြကြီးထွားလာမှု သာဓကအတိုင်း ယခုတွင် တွေ့ကြုံရဦးမည် ဖြစ်သည်။ ရန် ကုန် နှင့် မန္တလေး ကဲ့သို့ မြို့ကြီးများကို မြို့နယ်များခွဲခြား၍ ဖွဲ့စည်းပြီး စိုက်ပျိုးမြေလွတ် များကို မြို့နယ် အသစ်များ အဖြစ် တိုးချဲ့ဖန်တီးယူခြင်း သည် ပုံမှန် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်ပင် ဖြစ်သည်။^၆ အစိုးရသည် ၁၉၅၀ ပြည် နှစ်များတွင် ဆင်းရဲသားရပ်ကွက် ပပျောက်ရေးကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး မြို့တွင်းမှ တရားမဝင် နေထိုင်သူများအား မြို့ပြင်ဆင်ခြင်းရှိ အသစ်တည်ဆောက်ထားသော မြို့နယ်သုံးခုဆီသို့ ရွှေ့ပြောင်းပေး ခဲ့သည်။ ၁၉၈၈ တွင် လည်း ထိုကဲ့သို့ ထပ်မံလုပ်ဆောင် ခဲ့သော်လည်း ယင်းသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းမှာ နိုင်ငံရေး ရည်ရွယ်ချက် ဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်ကာ စီမံခန့်ခွဲမှု အပိုင်းတွင်လည်း အားနည်းမှုများ ရှိခဲ့သည်။ လှိုင်သာယာ၊ ဒဂုံမြို့သစ် နှင့်

ရွှေ့ပြည်သာ အပါအဝင် မြို့အစွန်အဖျား၌ စက်မှုဇုန်အသစ်များ တည်ရှိရာ နေရာလည်း ဖြစ်သည့် အသစ် တည်ဆောက်ထားသော မြို့နယ်များသို့ လူဦးရေ ၅ သိန်းခန့်အား ရွှေ့ပြောင်း ပေးခဲ့သည်။ ယင်းဒေသများ၌ လူဦးရေများစွာ တိုးပွားလာခဲ့သည့် တိုင်အောင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု များမှာ အားနည်းဆဲဖြစ်ကာ မြေအများစုမှာ တရားဝင်အားဖြင့် အစိုးရ သို့မဟုတ် အစိုးရ ဝန်ထမ်းများ ပိုင်ဆိုင်မှု နှင့် မြေဈေးကစားသူများ ၏ ပိုင်ဆိုင်မှု အောက်တွင်သာ ရှိနေပါသည်။ မြို့နယ်သစ် အများစုမှာ မြေခိုမိပိုင် နှင့် ရေလမ်းကြောင်း တည်နေရာတွင် ရှိနေသောကြောင့် ရေကြီးရေလျှံခြင်း နှင့် ရေသန့်ရှင်းရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများလည်း ကြုံတွေ့ရလွယ် ပါသည်။

ယုံကြည်အားထား ရသည့် လျှပ်စစ်ဓါး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ဆိုင်ရာ အခြေခံ အဆောက်အအုံ နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများ တစ်နေရာတည်းတွင် ပေးခြင်းဖြင့် ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှု ကဏ္ဍ၏ အခက်အခဲများ လျော့နည်းစေရန် ရည်ရွယ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရသည် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များ နောက်ပိုင်း နှင့် လက်ရှိအချိန် အထိ သီးသန့် စက်မှုဇုန်များကို တည်ဆောက် နေပါသည်။^၇ ကနဦးတွင် စက်မှုဇုန်များကို ရန်ကုန်မြို့ပြင် ဆင်ခြေဖုံးနေရာ များ၌သာ တည်ဆောက်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် မန္တလေး၊ မော်လမြိုင် နှင့် မုံရွာ မြို့အပါအဝင် အခြားသော မြို့များတွင်လည်း စက်မှုဇုန်များ ထပ်မံ တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တိုးမြှင့်ရရှိရန် ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။^၈ သို့သော်လည်း ဇုန်များအလိုက် လုပ်ငန်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း ကွဲပြားမှုကြောင့် ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေး ကွာခြားမှုများ ရှိနေပါသည်။

ရှိရင်းစွဲ သုတေသန နှင့် ဒေတာများ

ဇယား (၁) ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ဆိုင်ရာ ဒေတာ အရင်းအမြစ်များ

ဒေတာရင်းမြစ်	နမူနာအရွယ်အစား	ရက်စွဲ	တည်နေရာ	အကြောင်းအရာ
သန်းခေါင်စာရင်း	၅၀၂၇၉၉၀၀	၂၀၁၄	တစ်နိုင်ငံလုံး	လူဦးရေ အခြေအနေ
IFPRI	၁၁၀၂	၂၀၁၆	ရန်ကုန်မြို့၊ ပြင်ပရှိ မြို့နယ်လေးခု	ကျေးလက်ဒေသများ အပေါ် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု သက်ရောက်မှု
ILO	၇၂၉၅	၂၀၁၅	တစ်နိုင်ငံလုံး	အတင်းအကြပ် လုပ်အားပေး ခိုင်းစေမှု
LIFT	၁၆၀၀	၂၀၁၆	ဧရာဝတီ နှင့် မကွေး တိုင်းဒေသကြီး	ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူအခြေအနေနှင့် လွှမ်းမိုးမှု
အာရှဖောင်ဒေးရှင်း	၂၄၁၄	၂၀၁၈	ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မုံရွာ၊ မော်လမြိုင်၊ တောင်ကြီး	မြို့ပြဘဝ သာယာချမ်းမြေ့မှု၊ အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှု များအပေါ် လူထု သဘောထား အမြင်

အရေအတွက် အသားပေးနည်း (quantitative) သုတေသန

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ဆိုင်ရာ အရေအတွက် အသားပေး (quantitative) ဒေတာများကို ရယူနိုင်မည့် အရင်းအမြစ်များစွာ ရှိပါသည်။ ၁၉၈၃ သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူမှုနောက်ပိုင်း ပထမဆုံး အကြိမ် ပြန်လည် ကောက်ယူခဲ့သော ၂၀၁၄ သန်းခေါင်စာရင်းသည် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပုံစံနှင့်လားရာ များကို ရရှိနိုင်မည့် အကြီးဆုံး ဒေတာအစု တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။^၉ သန်းခေါင်စာရင်း ဒေတာ အပြင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် IFPRI တို့နှင့် ILO၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေး ရန်ပုံငွေ (LIFT) ကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းကြီးများက ပူးပေါင်းကာ ကောက်ယူခဲ့သည့် ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၁၀၀၀ အထက် စစ်တမ်းများကိုလည်း ကိုးကားနိုင်ပါသည်။ ယင်စစ်တမ်းများတွင် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူတို့၏ ကိုယ်ရေးရာဇဝင်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းရသည့် အကြောင်းရင်းများအား လေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်ပြီး ယင်းစစ်တမ်းများတွင် မပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာ အချို့ကို မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင် တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

သန်းခေါင်စာရင်း အရ ပြည်တွင်းနေထိုင်သူ ၁၉.၃ ရာခိုင်နှုန်းသည် ၎င်းတို့၏ ဘဝတွင် အနည်းဆုံး တစ်ကြိမ် ရွှေ့ပြောင်းဖူးပြီး၊ ၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပြီးခဲ့သော ငါးနှစ်အတွင်း ရွှေ့ပြောင်းဖူးသည်ဟု သိရပါသည်။^{၁၀}

နောက်ခံ အကြောင်းအရာ

သတိထားရန် အချက်တစ်ခုမှာ အစိုးရသည် ကြာမြင့်ချိန် ခြောက်လထက် နည်းပါးသည့် ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်မှုကို ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု အဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် ရာသီကာလအလိုက် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု များစွာကို သန်းခေါင်စာရင်း ဒေတာတွင် တွေ့ရခြင်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း ယင်းကဲ့သို့သော ပုံစံမျိုးကို အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများတွင်လည်း တွေ့ရပါသည်။^{၁၁}

သန်းခေါင်စာရင်းအရ ထင်ရှားသော တွေ့ရှိချက်များအနက် တစ်ခုမှာ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု လမ်းကြောင်း ပင် ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၉ မှ ၂၀၁၄ အတွင်း ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှုများ၏ ထက်ဝက်နီးပါး မှာ မြို့ပြဒေသတစ်ခု နှင့် တစ်ခု အကြား ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး ကျေးလက်ဒေသများမှ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု များမှာလည်း အဓိကအားဖြင့် ကျေးလက်ဒေသ တစ်ခုမှ အခြားသော ကျေးလက်ဒေသ တစ်ခုသို့ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း ဖြစ်နေသည်။^{၁၂} ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုမှာ စုစုပေါင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသည်။ ယင်းပုံစံမှာ ၂၀၁၀ မှစ၍ ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ကြီးမားစွာ တိုးမြှင့်လာခြင်းကို ဇောင်းပေး တင်ပြထား သည့် LIFT နှင့် IFRI တို့၏ သုတေသန တွေ့ရှိချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ရှိပါသည်။^{၁၃} သို့သော်လည်း ယင်းပုံစံ မှာ ပြည်နယ် နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ၁၄ ခုလုံးမှ လူများကို မေးမြန်းထားသည် ILO ၏ သုတေသန ဖြင့် ကိုက်ညီမှု ရှိ ပါသည်။^{၁၄}

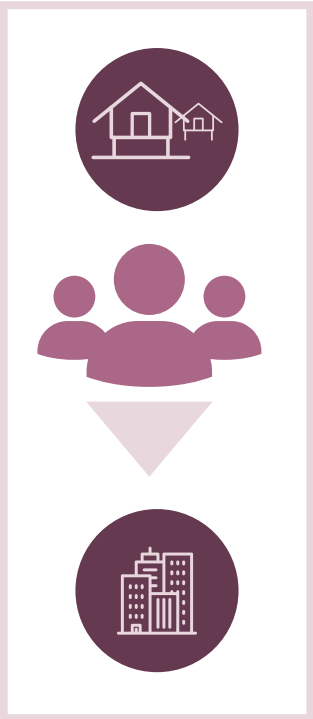
ယင်းသို့ ကွဲပြားနေခြင်း ကို အကြောင်းပြချက် လေးခုဖြင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ရှင်းပြနိုင်ပါသည်။ (၁) မြို့တစ်မြို့ အတွင်းရှိ မြို့နယ်တစ်ခု မှ တစ်ခုသို့ ရွှေ့ပြောင်းမှုကိုသာ မြို့ပြမှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ဖြစ်သည်ဟု သန်းခေါင်စာရင်းက သတ်မှတ်ပါသည်။ (၂) ကျေးလက်မှ ကျေးလက် ဖြစ်စေ၊ ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ဖြစ်စေ ကြာမြင့်ချိန် ခြောက်လထက် နည်းသော ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုများကို သန်းခေါင်စာရင်းက ထည့်သွင်းတွက်ချက် ခြင်း မရှိပါ။ (၃) သန်းခေါင်စာရင်းက တစ်နိုင်ငံလုံးကို လွှမ်းခြုံထားပြီး IFRI နှင့် LIFT မှ ပြုလုပ်သော စစ်တမ်း များမှာ သုတေသီများ လက်လှမ်းမီရန် လွယ်ကူသော အဓိက မြို့တစ်မြို့ နှင့် နီးစပ်ရာ ဧရိယာ များ၌သာ အဓိက လုပ်ဆောင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ (၄) မည်သည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု အမျိုးအစား ဖြစ်စေ၊ လူအများစု သည် နေရာသစ်တစ်ခု သို့ ရွှေ့ပြောင်းပါက ကနဦးတွင် ဆွေမျိုးသားချင်းများနှင့် အတူ နေထိုင်ပါသည်။ ကျေးလက်ဒေသနေ လူဦးရေ များစွာသည် မြို့ပြ၌ ဆွေမျိုးသားချင်း ရှိခြင်း နည်းပါးလေရာ ယင်းအချက်ကြောင့် ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချရန် ခက်ခဲစေပါသည်။

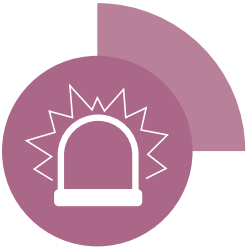
အထက်ပါ ရှင်းလင်းချက် အားလုံးမှာ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း သန်းခေါင်စာရင်း တွေ့ရှိ ချက်များမှာ ခေတ်နောက်ကျလာနေကြောင်း ကိုလည်း ဖော်ပြနေပါသည်။ LIFT ၏ သုတေသနမှာ ရန်ကုန် တိုင်း ဒေသကြီးနှင့် ကပ်လျက်၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မြောက်ပိုင်းဖြင့် နယ်နမိတ် ဆက်စပ်လျက် ရှိသည့် ကျေးလက်မှ ကျေးလက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်း မြင့်မားသော ဧရာဝတီ တိုင်းဒေသကြီး၌ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၅} အလုပ်အကိုင်ကောင်း ကို ချိတ်ဆက်နိုင်မည့် လူမှု အဆက်အသွယ် ရှိခြင်းသည် ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ဖြစ်စေသည့် အဓိက အရေးကြီးဆုံး အကြောင်းရင်း တစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း LIFT နှင့် ILO တို့၏ လေ့လာမှု နှစ်ရပ်လုံးက ဖော်ပြထားပါသည်။^{၁၆} ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုများ ဖြစ် ပေါ်လေလေ ယင်း လူမှုဆက်သွယ်ရေး ကွန်ရက် ပိုမိုအားကောင်းလေ ဖြစ်ပြီး ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှုနှုန်း ပိုမို မြန်ဆန်လာနိုင် ပါသည်။

ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခြင်း

သန်းခေါင်စာရင်း ဒေတာများ အရ ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်း လျော့နည်းလာသည်ကို တွေ့ ရပါသည်။ ၁၉၉၁ နှင့် ၂၀၁၄ အတွင်း ကျေးလက်-မြို့ပြ တစ်သက်တာ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှုနှုန်းသည် စုစုပေါင်း ၃၀.၄ ရာခိုင်နှုန်း မှ တဖြည်းဖြည်းချင်း ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအောက် အထိ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။^{၁၇} သို့သော်လည်း IFRI သုတေသန တွေ့ရှိချက် အရမူ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်း သည် ၂၀၁၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း တိုးတက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၁၂ အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေး ဖြေလျှော့မှု နောက်ပိုင်း ပိုမို၍ အရှိန်ရလာပါသည်။ LIFT သုတေသန အရလည်း ၂၀၁၃ ခု နှစ်နောက်ပိုင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်း ခုန်တက်သွားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။^{၁၈} သန်းခေါင်စာရင်း ဒေတာသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု များကို အမြင့်ဆုံးထား၍ အနိမ့်ဆုံးပွိုင့်ကို တွက်ချက်သောကြောင့် ဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်။ ယခုတွင်မူ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်းသည် ပြန်လည် မြင့်တက်လာပြီး ဖြစ်သည်။

အခြား သုတေသနများ၏ တူညီသော နယ်ပယ်များကို လေ့လာထားမှု များအရ လက်ရှိ ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ ၏ ကိုယ်ရေးရာဇဝင်ကို သိရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အသက်အားဖြင့် အလုပ် လုပ်ကိုင် နိုင်သည့် လူဦးရေထက် ငယ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးထက် အမျိုးသား အရေအတွက် အနည်းငယ် ပိုများ

သဘာဝဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် မိသားစု အရေးပေါ်ကိစ္စရပ်များကြောင့် ရုတ်တရက် မဖြစ်မနေ ရွှေ့ပြောင်းရသူမှာ ၂၀ မှ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ရှိပါသည်

ပါသည်။ သို့သော်လည်း အလုပ် လုပ်သည့်နှုန်းတွင် ရွှေ့ပြောင်းသူ မဟုတ်သည့် အမျိုးသမီးများထက် ရွှေ့ပြောင်းသူ အမျိုးသမီး များက ပိုများပါသည်။ အနည်းစုသာ အထက်တန်း ကျောင်းပြီးမြောက်ကာ အများစုမှာ အလယ်တန်း ပြီးမြောက်ထား သော်လည်း ၎င်းတို့သည် ပညာတတ်မှုနှုန်း ပိုမို ကောင်းမွန်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် မရွှေ့ပြောင်းခင် ကတည်းက လူမှု အဆက်အသွယ်များကို အသုံးပြု၍ အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေထားကြသလို အလုပ်အကိုင် ရရှိသည့် အခါတွင်လည်း မိသားစုကို ငွေပြန်လည်ပေးပို့ ထောက်ပံ့ပါသည်။ ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြအကြား လုပ်ခလစာ ကွာခြားချက် ကြီးကြီးမားမား မရှိသောကြောင့် ယင်းပံ့ပိုးငွေများမှာ ကျေးလက် စီးပွားရေး အခြေအနေ အပေါ် များစွာ သက်ရောက်မှု မရှိသေးပါ။ မြို့တွင် အလုပ်လုပ်ကိုင် သဖြင့် ဝင်ငွေ ပိုမို မရရှိသော်လည်း မြို့ပြ အလုပ်အကိုင် များသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဒဏ် သက်ရောက်ခံရခြင်း နည်းပါးသောကြောင့် အလုပ် စိတ်ချရခြင်း ပိုရှိပြီး ခြံနှင့် ကြည့်လျှင် မြို့ပြ၌ အလုပ် အခွင့်အလမ်း ပိုမို များပြားပါသည်။ ဧရာဝတီ တိုင်းဒေသကြီးမှ အမျိုးသမီးများသည် အထည်ချုပ် လုပ်ငန်း၌ တည်မြဲသော အလုပ်အကိုင် ရရှိရန် အခွင့်အလမ်းကောင်းများ ရှိနေပြီး၊ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ သူ ရာခိုင်နှုန်း မည်မျှသည် ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းတွင် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြရာ၌ အရင်းအမြစ် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူညီကြပါ။ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ၌ အလုပ်မရသည့် သူများသည် စားသောက်ဆိုင်၊ ဆောက်လုပ်ရေး နှင့် ဟိုတယ်များကဲ့သို့ ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍရှိ စွမ်းရည်နိမ့် အလုပ်များကိုသာ လုပ်ကိုင်ကြပါသည်။

ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အများစုသည် ၎င်းတို့၏ အဆက်အသွယ် ကွန်ရက်မှ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း အကြောင်း ကြားသိရမှသာ ရွှေ့ပြောင်းရန် ဆုံးဖြတ်လေး ရှိသော်လည်း သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် မိသားစု အရေးပေါ် ကိစ္စရပ်များကြောင့် ရုတ်တရက် မဖြစ်မနေ ရွှေ့ပြောင်းရသူမှာ ၂၀ မှ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း အထိရှိပါသည်။^{၁၉} လုံလောက်စွာ ပြင်ဆင်နိုင်မှု မရှိခြင်း နှင့် များသောအားဖြင့် ငွေကြေး အလုံအလောက် မရှိခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့ အတွက် မြို့သို့ ရွှေ့ပြောင်းရန်မှာ များစွာ ခက်ခဲပါသည်။ ထိုအခြေအနေ၌ လူအချို့တို့သည် ပိုက်ဆံချေးငှား ၍ မြို့ကြီးသို့ ရွှေ့ပြောင်းကြသော်လည်း လူများစွာ အတွက်မူ ဒေသအတွင်းရှိ အခြားနေရာများသို့သာ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချကြပါသည်။^{၂၀}

အရည်အသွေး အသားပေး (qualitative) နည်းနာ သုတေသန

အရေအတွက် အသားပေး သုတေသန များမှာ မြို့ပြဒေသသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များ၏ မရွှေ့ပြောင်းခင် ကိုယ်ရေးရာဇဝင် ကို အဓိက လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်ပြီး ရွှေ့ပြောင်း အခြေချပြီး အတွေ့အကြုံ ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များမှာ အရည်အသွေး အသားပေး ဒေ တာများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော သုတေသနများသည် ရန်ကုန် အစွန်အဖျား အထူးသဖြင့် လှိုင်သာယာ ကဲ့သို့ နေရာများသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာကြသည့် ဆင်းရဲ သူများအပေါ် အဓိက လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရန်ကုန် မဟုတ်ပဲ အခြား သော မြို့များရှိ မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များကို လေ့လာသည့် စာတမ်း အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ ရန်ကုန် နှင့် အခြားမြို့များ၏ အတွေ့အကြုံ များမှာ ခြားနားမှု သိသိသာသာ ရှိသောကြောင့် ယင်းနယ်ပယ်တွင် သုတေသနပိုင်းဆိုင်ရာ ကွက်လပ် ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။

လှိုင်သာယာ မြို့နယ် နေထိုင်သူ များစွာတို့သည် အစိုးရ ပိုင်ဆိုင် သည့် မြေပေါ်၌ တရားမဝင် နေထိုင်နေကြပြီး အစိုးရ၏ အကာအကွယ်ပေးမှု သို့မဟုတ် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြု ခြင်း ခံရမှုလည်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း အစိုးရ၏ အကာအကွယ်ပေးမှု သို့မဟုတ် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုမှု မရရှိပဲ တရားမဝင် နေထိုင် နေ

ကြရာသူ အရေအတွက် မည်မျှရှိသည်မှာ ရှင်းလင်းခြင်း မရှိပါ။ UN-Habitat ၏ ၂၀၁၆ ကိန်းဂဏန်းအရ ရန်ကုန်မြို့ ရှိ နေရာ ၄၂၃ ခုတွင် တရားမဝင် နေထိုင်သူ ၃၈၀၀၀၀ ရှိပြီး ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ သုတေသီများ၏ ၂၀၁၂ ခန့်မှန်းချက်အရ တရားမဝင် နေထိုင်သူ ၅၀၀၀၀၀ ခန့်ရှိပါသည်။^{၂၁} အခြားသော လေ့လာမှုတစ်ခု ကမူ “တရားမဝင် နည်းလမ်းများဖြင့် နေထိုင်နေရသူ” ၁.၅ သန်း နီးပါးရှိသည် ဟု ဆိုပါသည်။^{၂၂}

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှုပ်ထွေးသော ဥပဒေများ နှင့် မြေအသုံးပြုမှု ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွင် အာဏာပိုင် များပြားနေခြင်း တို့ကြောင့် ယင်းမြို့နယ်များရှိ မြေများမှာ တရားဝင် မှတ်ပုံတင်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ မြေယာ စီမံခန့်ခွဲမှု နှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ အစိုးရ အဆင့်သုံးဆင့်မှ မတူညီသည့် အဖွဲ့အစည်း ငါးခု ပါဝင်နေပါသည်။ ယင်းဌာနအဖွဲ့အစည်း အသီးသီးမှ အရာရှိများသည် အိမ်ရာနှင့် စီမံကိန်း ကိစ္စရပ်များ အတွက် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြစ်တင်လွှဲချကြပါသည်။^{၂၃} ထို့ကြောင့် ဒေသအရာရှိများက မြေ ရောင်းချခွင့် သို့မဟုတ် ငှားရမ်းနိုင်ခွင့်အား တစ်စုံတစ်ဦးကို လွှဲပေးသည့် စနစ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာကာ အခြားသော အရာရှိများက ယင်းမြေများ၌ နေထိုင်သည့် သူများကို ကျူးကျော်နေထိုင်သူ အဖြစ် တရားစွဲပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်မျိုးကို ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ အသစ်များ သာမက မြို့လယ်မှ လှိုင်သာယာ ကဲ့သို့ မြို့သစ်များသို့ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များ၌ အတင်းအကြပ် ရွှေ့ပြောင်းခြင်း ခံရသည့် မြို့ခံများ ပါ ကြုံတွေ့ရပါသည်။

ပြင်ပမှ သုံးသပ်လေ့လာသူများက NLD အစိုးရလက်ထက်၌ ကျင့်ထုံးများ ပြောင်းလဲလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ခဲ့သော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲ မှစ၍ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းများမှာ ပြောင်းလဲသွားခြင်း မရှိပါ။ တရားဝင် နေထိုင်သူများနှင့် တရားမဝင် အခြေချနေထိုင်သူများ ကို အတင်းအကြပ် ရွှေ့ပြောင်းစေပါက နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများ အရ လျှော်ကြေးများ ပေးရမည် ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်တွေ့ကျင့်သုံး နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

အိမ်ရာဝယ်ယူရန် မတတ်နိုင်သောကြောင့် တရားမဝင် အခြေအနေဖြင့် နေထိုင်နေရသော ဆင်းရဲသား ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ နှင့် နေစရာ မရှိသည့် သူများအား အစိုးရပိုင်မြေ တရားမဝင် ငှားရမ်း/ရောင်းချ ကြသူများ ဖြစ်သော “ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကျူးကျော်သည့်” သူများကို ခွဲခြားနိုင်ရန် အစိုးရမှ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။^{၂၄} ယင်းအုပ်စု နှစ်ခုလုံးကို ဖြေရှင်းနေသည့် မူဝါဒနည်းလမ်းကို သုံးသပ်ကြည့်လျှင် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ကြီးချုပ်က ၎င်းသက်တမ်း ကုန်ဆုံးမည့် ၂၀၂၀ မတိုင်ခင် ကျူးကျော် ပြဿနာကို ရှင်းပစ်ရန် ကတိပေးထားမှု နှင့်အညီ ကျူးကျော်များအား အုပ်စုလိုက် တရားစွဲခြင်း နှင့် ကျူးကျော်နေရာများအား ဘူဒိုဇာထိုး၍ ဖြေရှင်းခြင်း^{၂၅} တို့ကိုသာ တွေ့နေရပါသည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ ကြည့်လျှင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူဝါဒ ချမှတ်သူများ နှင့် ပြည်သူများသည် ကျူးကျော်နေထိုင်သူများအား ဖယ်ရှားရှင်းလင်း ရမည့် ရာဇဝတ်သား

ကျူးကျော် အသိုင်းအဝန်းများကို ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှု ပေးရမည့် ဒေသန္တရ အရာရှိများသည် ဝန်ဆောင်မှု ပေးရမည့် အစား ကျူးကျော်သူများ ပိုမိုများပြား လာမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ရဲခေါ်၍ ဖြေရှင်းခြင်း နှင့် အုပ်စုလိုက် တရားစွဲခြင်း စသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပါသည်။

များ အဖြစ် မှတ်ယူကြသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။^၆ ကျူးကျော် အသိုင်းအဝန်း များကို ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှု ပေးရမည့် ဒေသန္တရ အရာရှိများသည် ဝန်ဆောင်မှု ပေးရမည့်အစား ကျူးကျော်သူများ ပိုမိုများပြား လာမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ရဲခေါ်၍ ဖြေရှင်းခြင်း နှင့် အုပ်စုလိုက် တရားစွဲခြင်း စသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပါသည်။ ထို့ကြောင့် နေထိုင်သူအချို့သည် ဆင်းရဲတွင်းထဲ ပိုမိုကျရောက်လာကာ မညီမျှမှု ပိုမို ကြီးမားလာပါသည်။ အချို့သည်လည်း ၎င်းတို့အိမ်တွင် မရှိသည့် အချိန်၌ အိမ်ဖျက်ဆီး ခံရမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် အိမ်နှင့်ဝေးရာ စက်ရုံတွင် လုပ်ကိုင်ရမည့် အလုပ်အခွင့်အလမ်းကောင်း များအား စွန့်လွှတ်ခဲ့ရသလို၊ ရေနှင့် လျှပ်စစ်မီး မရှိသည့် သူများမှာ စည်ပင်သာယာ မှ ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် ဈေးထက် ပိုမို ကုန်ကျမှုများ ရှိနေပါသည်။^၇ လှိုင်သာယာ နေထိုင်သူများတွင် မီးစက်နှင့် ရေတွင်း ရှိပါက ထိုကဲ့သို့ မရှိသော သူများထက် လူနေမှု အဆင့်အတန်း သိသိသာသာ မြင့်မားသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။^၈

တရားမဝင် နေထိုင်သူများသည် တရားဝင် အလုပ်အကိုင် ရရှိရန် စာရွက်စာတမ်း ပြုလုပ်ရသည့် စရိတ်၊ ကျောင်းစရိတ်၊ မိသားစု ဆေးဖိုး၊ အစားအစာ နှင့် နေထိုင်ရေး ကုန်ကျစရိတ် စသည်တို့ကို အလျဉ်မီနိုင်ရန် အိမ်နီးချင်း သို့မဟုတ် အသိမိတ်ဆွေ များထံမှ အကြွေးယူရပြီး အတိုးနှုန်း အမြင့်ဆုံးအဖြစ် ၃၀% အထိပေးရကာ မကြာခဏ ဆိုသလို ပြန်မဆပ်နိုင်မှု များကြောင့် အကြွေးထောင်ချောက် အတွင်းသို့လည်း ကျရောက်နိုင်ပါသည်။^၉ လစာမြင့်မားသော အလုပ်အကိုင် ရရှိရန်၊ အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူနိုင်ရန် နှင့် အိမ်ရာ တရားဝင် ရရှိနိုင်ရန် အတွက် တရားဝင် စာရွက်စာတမ်းများ လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသို့ စာရွက်စာတမ်း ရယူရန်မှာ ခက်ခဲပြီး အကုန်အကျများကာ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အသစ်များအနေဖြင့် လက်လှမ်းမီနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် လစာနည်းပါးသော အလုပ်အကိုင် နှင့် လုံခြုံစိတ်ချရမှု နည်းပါးသော အိမ်ရာများတွင် နေထိုင်နေရပြီး စာရွက်စာတမ်း အတွက် ငွေစုနိုင်ရန် ပိုမိုခက်ခဲသွား စေသည်။ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ အသစ် အများစု အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ သားသမီးများ ကျောင်းအပ်ရန် လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းများကို “တရားဝင်ပုံမှန် မဟုတ်သော နည်းလမ်း” ဖြင့် ရယူနိုင်ခြင်း မှာမူ ချွင်းချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

အရင်းအမြစ်များ နှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ရန် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူတို့ အကြား လူမှုကွန်ရက် ချိတ်ဆက်မှု ၏ အရေးကြီးပုံ ကို နိုင်ငံတကာ အထောက်အထားများတွင်လည်း တွေ့ရပါသည်။ မကြာသေးခင်က လှိုင်သာယာကို လေ့လာမှုများ အရလည်း ယင်းအချက်ကို ပံ့ပိုးပေးနေ ပါသည်။ ရခိုင် နှင့် ကရင် တို့ကဲ့သို့ နေရာများမှ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချလာသူ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု နှင့် ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်များသည် အသိုင်းအဝန်းငယ် လေးများအဖြစ် စုစည်းနေထိုင်ကြပြီး အိမ်ရှာဖွေရန်၊ မှတ်ပုံတင်လုပ်ရန် နှင့် အလုပ်ရှာဖွေရန် ဘုရားကျောင်း သို့မဟုတ် လူမှုရေးအရ ချိတ်ဆက်ထားကြ ပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ လူမှုအသိုင်းအဝန်း များအတွင်းတွင် လူမှုရေးရာ ချိတ်ဆက်ထားမှုက ဝင်ငွေအချိုးကွာဟမှုကိုလည်း နည်းပါးစေပါသည်။ အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှု နှင့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ ရယူနိုင်ရန် အတားအဆီး ရှိနေသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် လူမှုပေါင်းစည်းမှု၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ အရေးပါလျက် ရှိကြောင်း ယင်းတွေ့ရှိချက်များက ညွှန်ပြနေပါသည်။ ထို့နည်းတူ ယင်းကဲ့သို့ လူမှုရေးရာ ချိတ်ဆက်ထားခြင်းတွင် ပါဝင်နိုင်မှု အားနည်းသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ သူများမှာမူ ပိုမို၍ ထိခိုက်လွယ်နေ ပါသည်။^{၁၀}

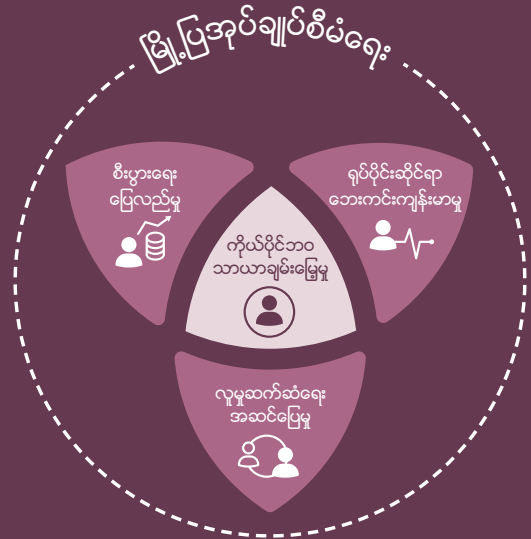
ရှင်းလင်းချက် (၁) မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းဆိုသည်မှာ

၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့ငါးမြို့ ဖြစ်သည့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မော်လမြိုင်၊ မုံရွာ နှင့် တောင်ကြီး တို့မှ မြို့ပြနေထိုင်သူတို့၏ ဘဝ ယာယာချမ်းမြေ့မှုကို နားလည်သဘောပေါက် နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင် အဓိက ရည်ရွယ်ချက် သုံးခုမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- ၁။ အထောက်အထား အခြေပြု ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရန် မူဝါဒ ချမှတ်သူများကို သတင်း အချက်အလက်များ ပေးခြင်း
- ၂။ ရုပ်ရွာဦးစားပေးမှု များကို နားလည်စေရန် မူဝါဒချမှတ်သူများအား ပံ့ပိုးပေးခြင်း
- ၃။ မြို့များအကြား အပြန်အလှန် သင်ယူခြင်း နှင့် ကောင်းမွန်သော ပြိုင်ဆိုင်ခြင်း များ ပေါ်ထွက်စေရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်း

စစ်တမ်းတွင် မြို့ပြလူနေမှုဘဝ ကဏ္ဍစုံကို လွှမ်းမိုးနိုင်မည့် မေးခွန်း ၁၃၇ ခု ပါဝင်ပါသည်။ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် မေးခွန်းများကို စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် လူမှုဆက်ဆံရေး ဆိုင်ရာ ဟူ၍ အမျိုးအစား သုံးမျိုး ခွဲခြား နိုင်ပါသည်။ ဘဝ ယာယာချမ်းမြေ့မှု နှင့် စပ်လျဉ်းသော သို့မဟုတ် မြို့နယ်ပယ် အာဏာပိုင်များ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် စပ်လျဉ်းသော မေးခွန်းများကို ရွေးချယ်ထည့်သွင်း ထားပါသည်။ စစ်တမ်းကို ရန်ကုန်နိုင်ငံရေး သိပ္ပံကျောင်း နှင့် တွဲဘက်၍ ၂၀၁၈ တွင် အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့ပြီး ပုံမှန် ၂ နှစ် တစ်ကြိမ် ထပ်မံကောက်ယူရန် မျှော်မှန်းထားပါသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင် မြို့တော်အဆင့် ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်းများ၊ သတင်းအချက်အလက် ပေါ်တယ်လ်၊ အချက်အလက် သုံးသပ်စစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ သင်တန်းနှင့် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများ နှင့် ယခုစာတမ်း ကဲ့သို့ မူဝါဒရေးရာ ဆွေးနွေးမှု စာတမ်းများ စသည့် အစီအစဉ် နှင့် ထုတ်ကုန်များကိုလည်း အကောင်အထည် ဖော်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

မူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတစ်ခု အဖြစ် “အပေါင်း လက္ခဏာ ဆောင်သော လမ်းလွဲမှု” (positive deviance) ကို အသုံး ပြုခြင်းမှာ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း၏ သဘောတရား ရေးရာ မူဘောင် အတွက် အဓိက အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ Positive deviance အားဖြင့် နေရာတစ်ခုသည် အခြား နေရာတစ်ခုထက် အဘယ်ကြောင့် အောင်မြင်မှု ရရှိသည်ကို

ဖော်ထုတ်ကာ ယင်း မဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းချက် များ အား တစ်နေရာ၌ ပြန်လည် အသုံးပြုနိုင်ခြင်း ရှိမရှိ လေ့လာ ပါသည်။ မြို့များကို စိတ်ကူးဉာဏ် အလုပ်ရုံ ယူဆပြီး ၎င်းတို့၏ မတူကွဲပြားသည့် အလေ့အထများ၏ ထိရောက်မှုကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၊ အောင်မြင်မှု နှင့် ကျရှုံးမှုများ ထံမှသင်ယူခြင်း တို့ကို လုပ်ဆောင် ပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် သင်ခန်းစာများကို မြို့အားလုံး၌ ဘဝ ယာယာ ချမ်းမြေ့မှု အခြေအနေ ပိုမို တိုးတက်စေရန် အသုံးပြု ပါသည်။

မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင် ကျပန်း နမူနာ ရွေးချယ်မှု အဆင့် (၃) ဆင့် ကို အသုံးပြုပြီး လေ့ကျင့်သင်ကြားထားသည့် မေးခွန်း မေးမြန်းသူများက တက်ဘလက် အသုံးပြု၍ အဖြေများ စုဆောင်း ပါသည်။ စုစုပေါင်း မြို့ငါးမြို့၊ ၂၇ မြို့နယ် နှင့် ရပ်ကွက်ပေါင်း ၂၂၈ ခု တွင် မေးမြန်းခဲ့ပြီး အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့်ပြီးသည့် မြို့ပြနေထိုင် သူပေါင်း ၂၄၁၄ ဦးမှ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာတရား ၄ မျိုး နှင့် တိုင်းရင်းသား အုပ်စု ၄၈ စု ၏ ကိုယ်စားပြုမှု ပါဝင်ပါသည်။ သုတေသန နည်းလမ်း အပြည့်အစုံကို လေ့လာလိုပါက ‘၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း’ တွင် ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါသည်။

စိစစ်လေ့လာမှု

၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအရ အထွေထွေ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ဖြစ်စဉ်များ

ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ နှင့် လက်တလော ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ

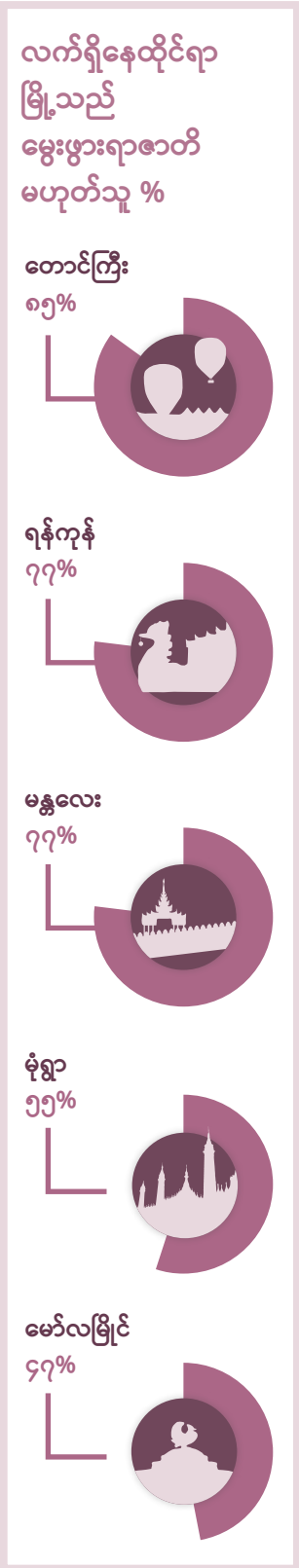
၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းကို ရေရှည် ပုံမှန် လုပ်ဆောင်သွားမည် ဆိုပါက မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု ပုံစံနှင့်လားရာ များကို ကောင်းစွာ ခြေရာခံနိုင်သည့် ကိရိယာ တစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း နှစ်ပေါင်း များစွာ စုဆောင်းထားသော ဒေတာများ မရှိပဲ လားရာများကို လေ့လာမည် ဆိုပါက ရှုပ်ထွေးမှုများ ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ကံကောင်းစွာပင် စစ်တမ်း၌ ပါဝင်သူများ၏ အသက်နှင့် ၎င်းတို့ လက်ရှိနေထိုင်ရာ မြို့သို့ မည်သည့် ခုနှစ်တွင် ရောက်ခဲ့ခြင်း ကို မေးမြန်းထား ပါသည်။ မည်သည့် နေရာမှ လာခဲ့ခြင်းကိုမူ မေးမြန်းမထားပါ။ သို့သော်လည်း လူ့အယောက်စီတိုင်း ၏ မွေးနှစ်ကို တွက်ချက်ပြီး ၎င်းတို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသည့် ခုနှစ်ကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအားဖြင့် မွေးစဉ်ကတည်းက မြို့မှာနေထိုင်ခဲ့သူများ နှင့် မြို့သို့ တစ်ချိန်ချိန်မှ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ သူများ တို့ကို ခွဲခြားလာ နိုင်ပါသည်။

ယင်းနည်းလမ်း လုပ်ဆောင်ခဲ့ရာမှ ရွှေ့ပြောင်းမှုနှုန်း မြင့်မားခြင်း ကို တွေ့ရှိရပြီး မြို့တိုင်း၏ နှုန်းမှာ တူညီခြင်း မရှိပါ။တောင်ကြီးမြို့နေသူ ၈၅%၊ မန္တလေး နှင့် ရန်ကုန်မြို့နေသူ ၇၇% တို့သည် တခြားမြို့များတွင် မွေးဖွားခဲ့ သော သူများ ဖြစ်ကြပြီး မုံရွာမြို့ နှင့် မော်လမြိုင် တွင်မူ ၅၅% နှင့် ၄၇% သာ အသီးသီး ရှိကြပါသည်။ မြို့များ ၌ အချိန်နှင့် အမျှ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပုံစံများကို ကောက်ချက်ဆွဲ သုံးသပ်ခြင်း များလည်း ပြုလုပ် လာနိုင်ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသည့် ခုနှစ် နှင့် မွေးသက္ကရာဇ် နှစ်မျိုးလုံးကို ဖြေဆိုကြသူများ ထံမှ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသည့် ခုနှစ်ကို ယူ၍ ၈၅% (ပုံ-၁) ထုတ်ကြည့်ရာ မြို့အများစု အတွက် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု အထွတ်အထိပ် ကာလမှာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များ ဖြစ်သော်လည်း ရန်ကုန်တွင်မူ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ နှုန်း ဆက်လက် မြင့်တက်လျက် ရှိနေပါသည်။

ယခုစစ်တမ်းသည် အသက် ၁၈ ပြည့်ပြီး သူများကိုသာ ထည့်သွင်းထားခြင်းကြောင့် ဒေတာအစု တွင် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အသစ်များ ပါဝင်မှု လျော့နည်းနိုင်ပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များ နှင့် မတိုင်ခင်တွင် ကလေးများအဖြစ် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့ သူများ ပါဝင်သော်လည်း ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ကလေးများ အဖြစ် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့သူများ ပါဝင်ခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ရန်ကုန်သို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှုများသည် ပုံမှန်နှုန်းဖြင့် ရှိနေသည်ဟု ယူဆနိုင်ပြီး မဟုတ်ပါက အခြားမြို့များ၏ အခြေချမှုနှုန်း အတက်အကျ များခြင်း သည် ထိုမျှ ထင်ရှားသိသာမည် မဟုတ်ပါ။ အသက် ၁၈ ပြည့်ပြီးမှသာ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သူများ၏ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ ခဲ့သည့် ခုနှစ်ကိုသာ ၈၅%ထုတ်ပါက အထက်ပါ အဆိုမှန်ကန်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါမည်။ ရန်ကုန်တွင် အခြေချမှုနှုန်း မြင့်တက်နေသည်၊ မန္တလေး နှင့် မုံရွာ၌ ပုံမှန်သာ ရှိနေပြီး မော်လမြိုင်နှင့် တောင်ကြီးတွင်မူ လျော့ကျနေသည် (သို့သော်လည်း ပုံ-၁ ထက် ထင်ရှားမှု နည်းသည်) ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

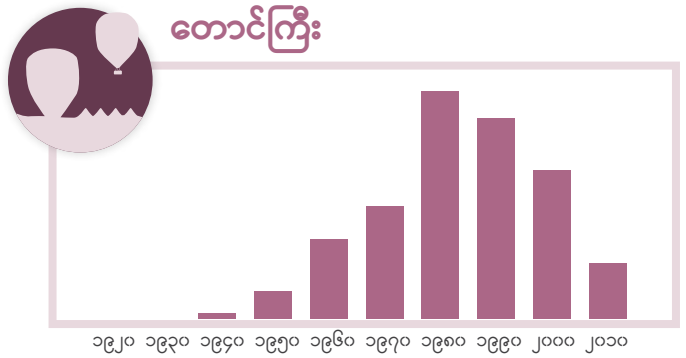
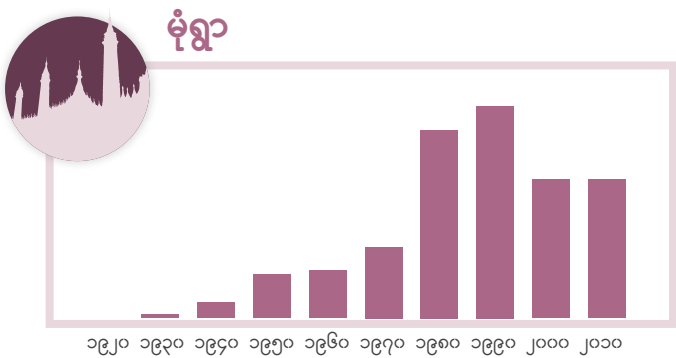
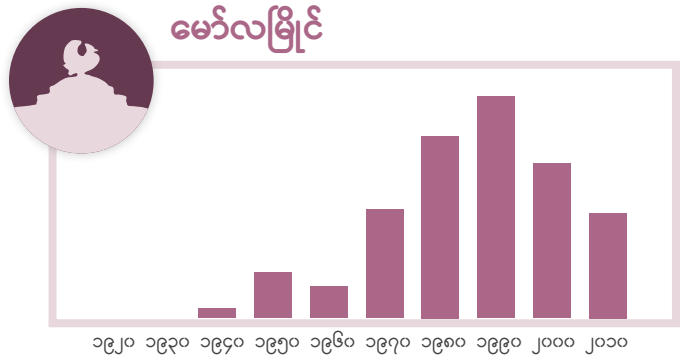
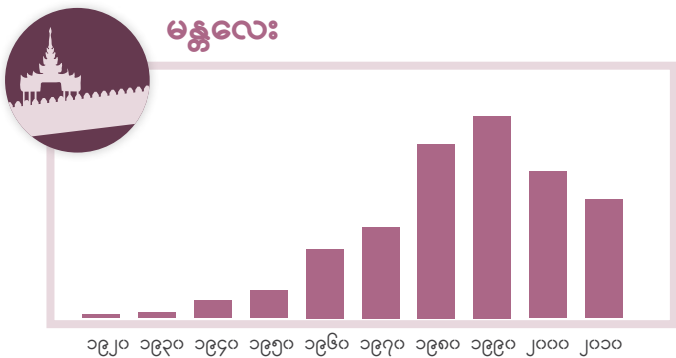
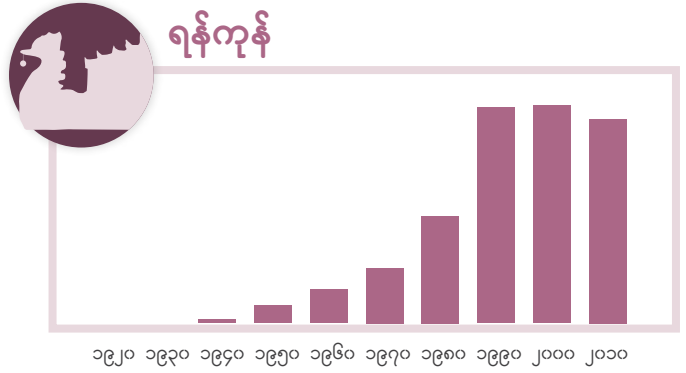
ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု တိုးတက်ရသည့် အကြောင်းအဖြစ် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မြင့်တက်ခြင်း ကဲ့သို့ အပြောင်းအလဲများကို သုံးသပ်နိုင်ခြင်း မရှိသော်လည်း ဆယ်စုနှစ်များစွာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ မြို့ပြဖြစ်ထွန်းမှုများ ရှိ နေသည်မှာ ရှင်းလင်းပါသည်။ ယင်းအချက်မှာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များ၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးရေး မူဝါဒ အသစ်များ ချမှတ်ခြင်း နှင့်လည်း တိုက်ဆိုင်နေပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့ ကဲ့သို့ အခြားမြို့များ ကြုံနေရသော အိမ်ရာ နှင့် အခြေခံ အဆောက်အဦများ မလုံလောက်မှု ပြဿနာမှာ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ ရုတ်တရက် တိုးပွားလာခြင်းကြောင့် မဟုတ်ပဲ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာအောင် မြို့ပြ ဖြစ်ထွန်းမှု၏ ရလဒ်ကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ယခု စိစစ်လေ့လာမှုတွင် ၂၀၁၂ ကတည်းက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့သူ များကို မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့သူများ အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ပြောင်းလဲမှု များ ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို တွက်ဆ၍ ၂၀၀၈၊ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၂ နှစ်များကို ပွိုင့် အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ၎င်းတို့အကြား မတူညီမှုများကို စမ်းသပ်ကြည့်ရာ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်း သို့မဟုတ် လူဦးရေစာရင်း တွင် စာရင်းအင်းအရ သိသိသာသာ ကွဲပြားမှုကို မတွေ့ရှိရပါ (လူဦးရေ ပြောင်းလဲခြင်းမှာ နှစ်ပြောင်းလဲမှု အလိုက် တိုးပွားလာခြင်း ဖြစ်သည်)။ ထို့ကြောင့် အချိန်ကြာလာသည် နှင့်အမျှ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ၏ မြို့ပြဆိုင်ရာ သဘောထား အမြင်များသည် အထွေထွေ လူဦးရေနှင့် ကွာခြားမှု လျော့နည်း လာနိုင်မှု ကို သုံးသပ်၍ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကို ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

စိစစ်လေ့လာမှု

ပုံ(၁) ဆယ်စုနှစ်အလိုက် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ ရောက်ရှိခဲ့မှု

ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အမျိုးသမီး နှင့် အမျိုးသား အရေအတွက် တူညီမှု ရှိနေသည်ကို ဒေတာအစုတွင် တွေ့ရပါသည်။ ဒေသတွင်းရှိ အခြားနိုင်ငံများ တွင်လည်း ယင်းနည်းတူ တွေ့ရှိရပါသည်။ လေ့လာမှုများ အရ ကျေးရွာအချင်းချင်းကြား နှင့် နိုင်ငံတကာ ရွှေ့ပြောင်းမှုများတွင်မူ အမျိုးသား ပါဝင်မှု ရာခိုင်နှုန်း မြင့်မားသည်။

မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့သူများ သည် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ မဟုတ်သူများထက် ပညာရေးတွင် ပိုမိုမြင့်မားသည် ကို တွေ့ရပြီး (ပုံ-၂) အများစုမှာ တက္ကသိုလ် ဘွဲ့ရများ ဖြစ်ကြကာ ပညာရေး မရှိသူ သို့မဟုတ် အခြေခံ ပညာရေး ပြီးမြောက်သူ အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းမျှ သိသိသာသာ ကွာခြားနေခြင်းမှာ ယခင် သုတေသန တွေ့ရှိချက် ဖြစ်သော ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ သူများသည် ၎င်းတို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည့် နေရာမှ သူများထက် ပညာရေး မြင့်မားသည် ဆိုသောအချက် ကို ပံ့ပိုးနေသလို ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့ ရွှေ့ပြောင်းရာ မြို့ရှိ နေထိုင်သူများထက် ပညာရေး မြင့်မားခြင်း ကို ဖော်ပြနေပါသည်။

ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ မဟုတ်သူ များထက် ‘အလုပ်မလုပ်ပါ’ နှင့် ‘အလုပ်ရှာဖွေ

နေခြင်း မရှိပါ' ဟု ဖြေဆိုမှု ရာခိုင်နှုန်း ပိုများပြီး နှိုင်းယှဉ်ပါက ၃၉.၇% နှင့် ၃၂.၄% အသီးသီး ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့သူများ ကိုသာ ကြည့်ပါက ယင်းကွာခြားချက် ကို တွေ့ရမည် မဟုတ်ပါ။ ပညာရေး၊ အသက်၊ ဂျင်ဒါ နှင့် မြို့ များကို ထိန်းချုပ်၍ ကြည့်သည့်တိုင်အောင် အထက်ပါ ကွာခြားမှုကို သိသိသာသာ တွေ့နိုင်ပါသေးသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ လူမှု အဆက်အသွယ် အားဖြင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ရှိရာသို့ ဆွဲဆောင်ခြင်းခံရသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အသစ်များသည် ယခင်ကတည်းက မြို့သို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့ပြီး မြို့တွင် အနေကြာခဲ့သည့် တိုင်အောင် အလုပ်အကိုင် ကဏ္ဍဖြင့် အဆက်အသွယ် ပျက်နေသော သူများထက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း အကျိုးကျေးဇူး ပိုမို၍ ရရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ယခင်ကတည်းက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့သူ များသည် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ မဟုတ်သူများနှင့် ပညာရေး အခြေအနေတွင်လည်း တူညီကြပါသည်။ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း သစ် များမှာ ပညာ အရည်အချင်း လိုအပ်ချက် ပိုမိုမြင့်မား သောကြောင့် ယခင် ဆယ်စုနှစ်များ ကတည်းက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ အနေဖြင့် လက်လှမ်းမီနိုင်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အစိုးရအပေါ် သဘောထားအမြင် သို့မဟုတ် ဘဝ အရည်အသွေး တို့ကို ညွှန်းဆိုသည့် ကိန်းရှင်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ/ ယခင် ကတည်းက ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ နှင့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ မဟုတ်သူများ အကြား ကွဲပြားခြားနားမှု များစွာ မရှိပါ။ ပညာရေး၊ အသက်၊ ဂျင်ဒါ နှင့် မြို့ များကို ထိန်းချုပ်၍ စိစစ်သည့် တိုင်အောင် မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများက ကျန်းမာရေး အခြေအနေ ပိုမိုဆိုးရွားသည် ဟု တွေ့ရှိရခြင်း မရှိပါ။ ဝင်ငွေ အဆင့်အတန်း၊ ဆီလျော်သော နေရာထိုင်ခင်း ရှိမှု၊ အစိုးရ၏ စီးပွားရေး စွမ်းဆောင်ချက်များ အပေါ် သဘောထားအမြင်၊ မိမိတို့ အိမ်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာရေး အခြေအနေအပေါ် အကောင်း မြင်မှု၊ ခရီးသွားလာရမှု နည်းလမ်း သို့မဟုတ် အကွာအဝေး နှင့် အိမ်ပတ်ဝန်းကျင် လုံခြုံမှု စသည့် အခြေအနေများ တွင်လည်း ကွဲပြားခြားနားမှု မရှိပါ။ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းကောင်းများ နည်းပါးသည်ဟု ပြောဆိုမှုများ ရှိသော်လည်း ယင်းအချက်မှာ မကြာသေးခင်က ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ သာမက ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အားလုံး အတွက် မှန်ကန်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သော လက်ရှိ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများတွင် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများကို ချန်ထားခဲ့သည် ဆိုသော အချက်ကို အားပြည့်ပေးရာ ရောက်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ရှင်များ ပိုင်ဆိုင်သည့် အိမ်ကို ငှားရမ်းနေထိုင် နေရသော ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်း ရှိပြီး ကိုယ်ပိုင်အိမ် နှင့် မိသားစု သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဖက်၏ အိမ် တွင်နေထိုင်သော ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူမှာ ၈ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသည်။ ယင်းအချက်သည် ဘဝအပေါ် ကျေနပ်မှု အချက် အပေါ် အနုတ်သဘော သက်ရောက်စေနိုင် ပါသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသို့နေထိုင်မှု အခြေအနေမှာ မကြာခင် ပြောင်းလဲနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၂၀၁၂ မတိုင်ခင် ရောက်ရှိလာခဲ့သည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များတွင် အိမ်ငှားရမ်း နေထိုင် ရသူမှာ ၉ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ မတိုင်ခင် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများသည် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ မဟုတ်သူများ ထက်ပင် အိမ်ပိုင်ဆိုင်မှု ရာခိုင်နှုန်းများ (၃၈% နှင့် ၂၃.၇%) သည်ကို တွေ့ရပြီး ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများမှာ ဆွေမျိုးများနှင့် အတူနေထိုင်မှု နည်းပါးခြင်း ကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

မြို့ နှင့် မြို့နယ် ကွာခြားမှုများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ဖြစ်စဉ်တွင် မတူကွဲပြားမှု များစွာ ရှိနေသည်ကို အထက်ပါ တွေ့ရှိချက် များ အရ သိနိုင်ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ၏ ပညာရေး နှင့် ဝင်ငွေ အဆင့်မှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွဲပြားမှုများ ရှိနေပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ မဟုတ်သူများထက် ပညာရေးတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။ သို့သော် ဝင်ငွေပိုင်းတွင်မူ ကွာခြားချက် မရှိပါ။ မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ အနက် ၃၄% သည် အလယ်တန်း ပညာရေးသာ ရှိပြီး ၂၇% မှာမူ အထက်တန်း ထက်မြင့်မားသော ပညာရေး ရှိကြပါသည်။ ၃၂% ၏ အိမ်ထောင်စု ဝင်ငွေမှာ တစ်လလျှင် ၂၅၀၀၀ ကျပ် (၁၆၃ ဒေါ်လာခန့်) ထက် နည်းပါးပါသည်။

သို့သော်လည်း ၁၉% မှာ တစ်လလျှင် ဝင်ငွေ ၅၅၀၀၀၀ အထက် ရှိနေပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများကို ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ မဟုတ်သော သူများနှင့် နှိုင်းယှဉ်သော အခါ တစ်ကိုယ်ရေ ဘဝယာယာ ချမ်းမြေ့မှု အခြေအနေတွင် ကွာခြားမှု မရှိသည်ကို မှတ်သားဖွယ် တွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း တွင် တစ်ကိုယ်ရေ ကျေနပ်မှု၊ ပျော်ရွှင်မှု၊ စိတ်ပူပန်မှု၊ ကျန်းမာရေး နှင့် ဘဝခံစားချက် များကို မေးမြန်း တိုင်းတာမှု အရ အထက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုတွင် အုပ်စုတစ်စုတည်း က များပြားကြီးစိုး နေခြင်း မရှိပဲ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ များသည် မတူညီသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်း တစ်ခုကို ကိုယ်စားပြု နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှုဖြင့် ဆက်နွယ်၍ ဘဝ ယာယာချမ်းမြေ့မှု ကွာခြား ကြမှု ကို ထုတ်ဖော်နိုင်ပါသည်။

ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ၏ ပညာရေးနှင့် ဝင်ငွေ အဆင့်မှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွဲပြားမှုများ ရှိနေပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ မဟုတ်သူများထက် ပညာရေးတွင် ပိုမို ကောင်းမွန်ပါသည်။ သို့သော် ဝင်ငွေပိုင်းတွင်မူ ကွာခြားချက် မရှိပါ။

ဇယား (၂) မြို့နယ်အလိုက် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု အခြေအနေ နှိုင်းယှဉ်ချက်

မြို့တော်	ခုနှစ်အလိုက် စတင်၍ အခြေချမှု ရာခိုင်နှုန်း				
	မြို့နယ်	၂၀၁၂	၂၀၁၀	၂၀၀၈	စုစုပေါင်း အခြေချသူ
 ရန်ကုန်	ဒဂုံဆိပ်ကမ်း	၃၅%	၄၅%	၄၈%	၈၃%
	တောင်ဒဂုံ	၁၁%	၁၆%	၁၈%	၈၀%
	လှိုင်သာယာ	၈%	၁၄%	၁၉%	၈၅%
	အင်းစိန်	၃%	၃%	၃%	၇၂%
	မရန်းကုန်း	၈%	၁၁%	၂၄%	၈၁%
	မင်္ဂလာဒုံ	၁၃%	၁၃%	၁၅%	၇၁%
	မြောက်ဥက္ကလာပ	၈%	၈%	၁၁%	၆၇%
	ရွှေပြည်သာ	၁၃%	၁၈%	၂၃%	၈၆%
	တာမွေ	၂၈%	၃၁%	၃၁%	၆၃%
 မန္တလေး	အောင်မြေသာဇံ	၃%	၅%	၆%	၇၆%
	ချမ်းမြေ့သာဇံ	၄%	၇%	၇%	၇၀%
	မဟာအောင်မြေ	၁၃%	၁၃%	၁၇%	၇၆%
	ပြည်ကြီးတံခွန်	၁၃%	၁၄%	၁၆%	၈၃%

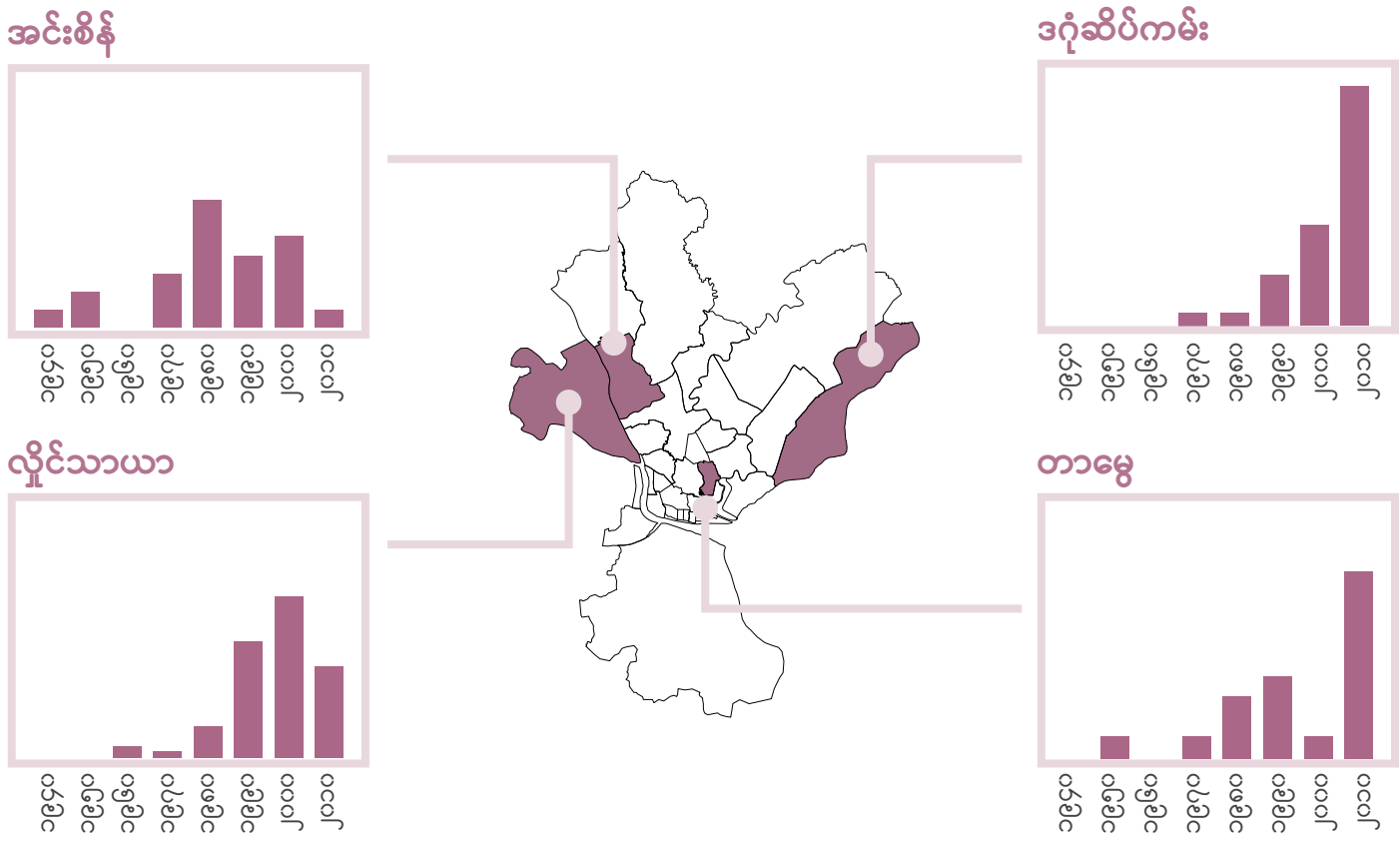
သုတေသနသည် ရန်ကုန်မြို့၊ ဆင်ခြေပုံး စက်မှုဇုန်မြို့နယ် များရှိ စွမ်းရည်နိမ့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမား များကို အဓိက ထားသော်လည်း ၎င်းတို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံ မြို့ကြီးများသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာသူ အသစ်များအား အပြည့်အဝ ကိုယ်စားပြုနိုင်ခြင်း မရှိပါ။

မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူတို့ မြို့သစ်များ၌ မည်ကဲ့သို့ ဖြန့်ကျက်နေထိုင် ကြသည်ကို ပိုမို နားလည်နိုင်ရန် ရွှေ့ပြောင်းသူများ ရောက်ရှိလာမှု အချိန်အလိုက် ရာခိုင်နှုန်း သတ်မှတ်ပြီး မြို့နယ်များကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ရလဒ်များကို တွေ့ရှိရပါသည်။ (ဇယား ၂)။ ရန်ကုန်ရှိ ခရိုင်တစ်ခု ထဲမှ မြို့ များပင်လျှင် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှုနှုန်း လွန်စွာ ကွဲပြားကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု ရာခိုင်နှုန်း နှင့် မြို့နယ်လူဦးရေ အတွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ ပါဝင်မှု ရာခိုင်နှုန်းအကြား ကျိုး ကြောင်းဆက်နွယ်ခြင်း အနည်းငယ်သာ ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ဥပမာအနေဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ နှင့် ကျူးကျော်နေထိုင်သူ အသိုင်းအဝန်းများကို ထဲထဲဝင်ဝင် လေ့လာ မှု အရ လှိုင်သာယာ မြို့နယ်နေသူ ၈ ရာခိုင်နှုန်း သည်သာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ၎င်းမြို့နယ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ သူ များဖြစ်ပြီး နှိုင်းယှဉ်ပါက ဒဂုံဆိပ်ကမ်း မြို့နယ် တွင် ယင်းကဲ့သို့ ပြောင်းရွှေ့သူနှုန်း ၃၅ ရာခိုင်နှုန်း ရှိ ပါသည်။ လှိုင်သာယာမြို့နယ်၏ အရွယ်အစားမှာ ပိုမို ကြီးမားမှုကြောင့်လည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်နိုင် ပါသည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၉၀ ပြည်နှစ်များမှ စ၍ လှိုင်သာယာသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချသူ ပုံမှန် လျော့ကျလာ ကြောင်း ကို (ပုံ-၃) တွင် ရှင်းလင်းစွာ တွေ့နိုင်ပါသည်။ မြို့နယ်၏ လူဦးရေ စုစုပေါင်းတွင် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ သူ ပါဝင်မှု ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ ဒဂုံဆိပ်ကမ်း မြို့နယ်ဖြင့် ထပ်တူနီးပါး ရှိနေပါသည်။

ပုံ (၃) မြို့နယ်အလိုက် ပြောင်းရွှေ့အခြေချမှု နမူနာပုံစံ (ဆယ်စုနှစ်အလိုက် အခြေချမှု %)

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရန်ကုန်မြို့လည်နှင့် နီးပြီး ကျစ်လစ်သိပ်သည်းသော မြို့နယ်တစ်ခု ဖြစ်သည့် တာမွေမြို့နယ် ဌ လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်အတွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ကြီးမားစွာ တိုးမြှင့်လာခြင်း ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းမြို့နယ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခဲ့သော မြို့နေထိုင်သူ စုစုပေါင်း ရာခိုင်နှုန်းမှာ အခြားမြို့နယ် များနှင့်ယှဉ်လျှင် များစွာ နည်းပါးပါသည်။ အင်းစိန်မြို့နယ် သည်လည်း ကရင်လူမှု အသိုင်းအဝန်း စုဖွဲ့မှု အားကောင်းသောကြောင့် မှုခင်းဖြစ်ပွားမှုနှုန်း နည်းပါးသည်ကို ထူးခြားစွာ တွေ့ရပါသည်။^{၃၁} သို့ရာတွင် ၎င်းသည် ရန်ကုန်မြို့၏ တရားဝင် အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုမဖြစ်ခင် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များ ကတည်းက ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များ စွာ စုပြုံရောက်ရှိလာမှု ကို ကြုံတွေ့ ခဲ့ရကာ လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်အတွင်း ရွှေ့ပြောင်းသူ အသစ် အနည်းငယ်သာ ရှိ ခဲ့ခြင်းမှာလည်း မှတ်သားရမည့် အချက်ဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ပင် မန္တလေးမြို့၏ မြို့နယ်များကို နမူနာ ကြည့်လျှင်လည်း ယခင်က ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု များစွာ ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သော အသိုင်းအဝန်းများသည် ယခု၌ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အသစ် များစွာမရှိတော့သည် ကို တွေ့နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အောင်မြေသာဇံ နှင့် မဟာအောင်မြေ တို့တွင် အခြားနေရာမှ ရွှေ့ပြောင်းလာသည့် မြို့နေထိုင်သူ ရာခိုင်နှုန်း တူညီစွာ ရှိကြသည်။ သို့သော်လည်း မဟာအောင်မြေ၌ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု အသစ်များ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ် နေခြင်းကို တွေ့နေရဆဲပင် ဖြစ်သည်။

၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအရ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ

ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များအား အုပ်စုခွဲ စိစစ်လေ့လာခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီ စနစ်ကို လက်ခံအသုံးပြုလာပြီး နိုင်ငံတကာဖြင့် ထိတွေ့မှု ပိုမို များပြားလာသည်နှင့် အမျှ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု အသစ်များ ရရှိလာကာ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် စက်မှုဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာခြင်း တို့ကြောင့် မြို့ကြီးများ သို့ အလုပ်သမားများစွာ ရောက်ရှိ လာကြပါသည်။ ယင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်အတွင်း တွေ့ရ သည် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု ဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းရောက်ရှိလာသူ အသစ်များသည် များသော်အားဖြင့် မြို့ပြ ဧရိယာ အစွန်အဖျားရှိ ဈေးတော်သည့် နေရာများတွင် အစုအဖွဲ့အလိုက် အခြေချ ကြ ပါသည်။ ပိုမို ချမ်းသာသူများက မြို့ဗဟိုနှင့် နီးရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားကြပြီး ၎င်းနေရာများတွင် ငှားရမ်းခ များမြင့် တက်လာမှုကြောင့် ကြာမြင့်စွာ နေထိုင်ခဲ့သူများအား မြို့ဆင်ခြေဖုံးသို့ ရွှေ့စေရန် တွန်းပို့လျက် ရှိပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့ကြီး လျှင်မြန်စွာ ကြီးထွားလာနေခြင်းကို မည်သူမျှ ငြင်းနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ယင်းမှာ ၂၀၁၀ နှစ်များက စတင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ၏ အကျိုးဆက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်သည်ဆိုမှာလည်း ရှင်းပါသည် (ပုံ-၁)။ ထို့အတူ မြို့တွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ နေရာယူလာခြင်းမှာ နားလည်ပုံဖော်ရ လွယ်ကူရိုးရှင်း လှ သည်တော့ မဟုတ်ပါ။ အသစ်သော ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ မြို့တော်သို့ ရောက်ရှိအခြေချသည့် နေရာများကို ပုံဖော်ရာတွင် ထင်ထားသကဲ့သို့ ရိုးရှင်းခြင်း မရှိပါ။ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များပြားသည်ဟု ထင်မြင်ခြင်း ခံရသော မြို့နယ်အချို့သည် အခြားသော မြို့နယ်အချို့ထက် လူသစ်ရောက်ရှိမှုနှုန်း နည်းပါးနေသည်ကိုပင် တွေ့ရပါသည် (ပုံ-၄ တွင်ရှု)။

ဖြေဆိုသူများ၏ ဇာတိချက်မြစ်ရာ နေရာကို ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း တွင် ထည့်သွင်း မေးမြန်းထားခြင်း မရှိသောကြောင့် ယခု စိစစ်လေ့လာမှုသည် ကျေးရွာမှ မြို့သို့ ရွှေ့ပြောင်းသူများ အကြောင်း ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် အနည်းငယ် မတူညီသည့် ရှုထောင့်တစ်ခုကို အသုံးပြုထား ပါသည်။ မြို့ သုံးခုသည် မြို့နယ်တစ်ခုစီသာ ပါဝင်ပြီး အခြားမြို့နယ် မထည့်သွင်းပဲ ကိုယ်ပိုင် အုပ်စုဖွဲ့ နိုင်သောကြောင့် ဒေတာထဲတွင် ရန်ကုန် နှင့် မန္တလေးမှ ဖြေဆိုမှု များကို ကန့်သတ်ထား ပါသည်။ K-means cluster စိစစ်လေ့လာမှု နည်းလမ်းကို အကြိမ်ရေများစွာ အသုံးပြု၍ ပညာရေး အခြေအနေ အလိုက် မြို့နယ်များကို အစုခွဲခြင်း နှင့် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်နှစ်အတွင်းရှိ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပုံစံများကို အစုခွဲခြင်း တို့အား လုပ်ဆောင်ထားပါသည်။

အစုခွဲ စိစစ်လေ့လာမှု (cluster analysis) ပြုလုပ်ရာ၌ ယခင် သုတေသန အရ တွေ့ရှိရသော ပညာရေး အခြေအနေ နှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပုံစံများ အပေါ် အခြေခံကာ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများစွာ ရှိနိုင် သည့် မြို့နယ် ငါးခုအဖြစ် ဒဂုံဆိပ်ကမ်း၊ လှိုင်သာယာ၊ ရွှေပြည်သာ၊ မရန်းကုန်း နှင့် ပြည်ကြီးတံခွန် (မန္တလေး) တို့ ကို ထုတ်ဖော်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းအုပ်စုတွင်းသို့ လမ်းမတော် မြို့နယ်ကို ထည့်သွင်းနိုင်သော်လည်း နမူနာ အရွယ်အစားကြောင့် ချန်လှပ် ခဲ့ပါသည်။ ဤ မြို့နယ်အုပ်စုကို ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများဟု ခြုံငုံ ခေါ်ဝေါ်ပါမည်။

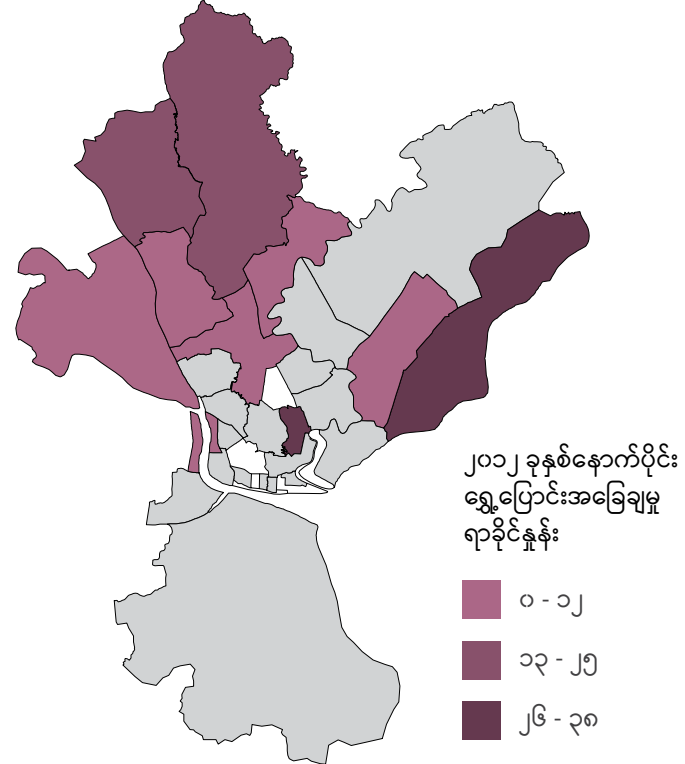
K-MEANS CLUSTER စိစစ်လေ့လာမှု

အစုခွဲ စိစစ်လေ့လာမှု (cluster analysis) ဆိုသည်မှာ စက်ကိရိယာ သင်ယူမှုနည်း (machine learning) ကို အသုံးပြုပြီး သတ်မှတ်ထားသော ကိန်းရှင်များအလိုက် ဒေတာအစုတစ်ခု အတွင်းရှိ အစုခွဲများကို ထုတ်ဖော်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့အနက် K-means clustering နည်းမှာ အရိုးရှင်းဆုံး နှင့် အသုံးများဆုံး နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပြီး အစုခွဲများအလိုက် ခွဲခြားထုတ်ဖော်၍ တူညီမှုများအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယခု စိစစ်လေ့လာမှုကို အခြေခံ၍ အခြားသော မြို့နယ် အစုခွဲမှု များကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ အင်းစိန်၊ အရှေ့ဒဂုံ၊ မြောက်ဥက္ကလာပ နှင့် ဆိပ်ကြီးခနောင်တို့ တို့ဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ နှင့် ပညာရေး အခြေအနေတွင် တူညီသော်လည်း မကြာသေးခင်က ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှုန်း အနည်းငယ်သာရှိသည့် မြို့နယ်များ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းမြို့နယ် အစုခွဲကို “မူလကနဦး ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ” မြို့နယ်များဟု ရည်ညွှန်းပါမည်။ ပညာရေး နှင့် ဝင်ငွေ သည် အပြန်အလှန် ဆက်စပ်မှု ကြီးမားသော်လည်း ယေဘုယျ ဖြစ်စေ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း ဖြေဆိုသူများ အရဖြစ်စေ အထက်ပါ မြို့နယ်များရှိ မြို့နေထိုင်သူ များသည် ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ မြို့နယ်များထက် သိသိသာသာ ဝင်ငွေ နည်းပါးပါသည်။ ယင်းမှာ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များသည် မရွှေ့ပြောင်းခင် ကတည်းက အလုပ် အဆက်အသွယ် ရှိနှင့်သောကြောင့် လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့တိုင်အောင် ယင်းတွေ့ရှိချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု များမှ ပညာရေး နိမ့်ပါးသည့် ကာလကြာရှည် မြို့ပြနေထိုင်သူ တို့မှာ ချန်လှန်ထားရခြင်း ခံနေရကြောင်း အထောက်အထား များပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရေး အခြေအနေကြောင့် (သို့မဟုတ်) ကျေးလက်မှ မကြာသေးခင်က ရွှေ့ပြောင်းလာခြင်း တို့ကြောင့် ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ နှင့် အထွေထွေ လူဦးရေ အကြား ကွဲပြားခြားနားမှု ဖြစ်ပေါ်ရခြင်း ဟုတ်မဟုတ် သိရှိ နိုင်ရန် မူလကနဦး ဆင်းရဲသည့် အစုခွဲ ကို ဆက်လက်၍ ဆန်းစစ်လေ့လာသွား ပါမည်။

မူလကနဦး ဆင်းရဲသူ များနှင့် အခြားသော နမူနာများကို နှိုင်းယှဉ်ပါက မူလကနဦး ဆင်းရဲသူ များတွင် ဘွဲ့လွန်၊ ဘွဲ့ကြို နှင့် အထက်တန်း ပညာရေး ရှိသူ ရာခိုင်နှုန်း အနည်းငယ်သာ တွေ့ရှိရပြီး၊ အလယ်တန်း၊ မူလတန်း အဆင့် ပညာရေးရှိသူများ နှင့် ကျောင်းပညာရေး မရှိသူ များစွာကို တွေ့ရပါသည်။ ကွာဟချက် အကြီးမားဆုံး အပိုင်းမှာ တက္ကသိုလ် ပညာရေး (၉.၆% နှင့် ၁၉.၆%) နှင့် အလယ်တန်း ပညာရေး (၃၉.၇% နှင့် ၂၇.၅%) တို့တွင် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွေ့ရှိချက်ကို ကျေးလက်မှ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ၌ အလယ်တန်းပညာရေးရှိသူ အများစု ဖြစ်သည်ဆိုသော ယခင်တွေ့ရှိချက်များဖြင့် ချိန်ညှိနိုင်ပါသည်။^{၂၂} မူလကနဦး ဆင်းရဲသူ အစုခွဲ သည် အဆင့်မြင့် ပညာရေး ရရှိမှုတွင် အနည်းငယ် အသာရသော်လည်း စာရင်းအင်းအရ သိသိသာသာ ခြားနားခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ အစုခွဲအားလုံး (ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ၊ မူလကနဦး ဆင်းရဲသူ သို့မဟုတ် ယေဘုယျ လူဦးရေ) အကြား ဂျန်ဒါ နှင့် အသက်အရွယ် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက သိသိသာသာ ကိန်းဂဏာန်အရ ကွာဟနေခြင်းမျိုး မရှိပါ။

ပုံ (၄) ရန်ကုန် မြို့နယ်များ၏ လက်တလော ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု အခြေအနေ

- အစုခွဲ (၁)** ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ ဆင်းရဲသား - ပညာရေး အဆင့်အတန်း ပျမ်းမျှအားဖြင့် နိမ့်ပါးပြီး မကြာသေးခင်က ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ ရှိရာ မြို့နယ်များ
- အစုခွဲ (၂)** မူလကနဦးဆင်းရဲသား - ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ နည်းပါးသော်လည်း ပညာရေး အဆင့်အတန်း ပျမ်းမျှအားဖြင့် နိမ့်ပါးသော မြို့နယ်များ
- အစုခွဲ (၃)** အထွေထွေ သို့မဟုတ် အခြားသော မြို့နယ်များ

ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ နှင့် မူလကနဦး ဆင်းရဲသားများ၏ လူမှုဘဝ သာယာ ချမ်းမြေ့မှုကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း

ယင်းအုပ်စုများ၏ မြို့ပြဘဝ သာယာချမ်းမြေ့မှု တိုင်းတာချက် များကို ပြန်လည်၍ ဆန်းစစ်ရာ၌ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများသည် ယေဘုယျ လူဦးတစ်ခုလုံးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဘဝအပေါ် ကျေနပ်မှု ပိုမို နည်းပါးပြီး အဓိပ္ပာယ်ပိုရှိသည်ဟု ထင်မြင် ကိုတွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း ပျော်ရွှင်မှု၊ စိတ်ပူပန်မှု နှင့် ကျန်းမာရေး အပိုင်းတွင် မူ များစွာ ကွာခြားခြင်းကို မတွေ့ရချေ။ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးသော နိုင်ငံများ၌ ဘဝသာယာ ချမ်းမြေ့မှု အပေါ် သုတေသန ပြုလုပ်ထားမှု များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ယင်းအချက်တွင် တူညီမှု ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့ တွေ့ရှိ ချက်များ အရ ပညာရေး နှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်း တို့သည် ဘဝအပေါ် ကျေနပ်ခြင်း ကဲ့သို့ ရေရှည် တိုင်းတာချက် (ဘဝသာယာ ချမ်းမြေ့မှု) ကို ပိုမိုကောင်းမွန် စေနိုင်သော်လည်း နေ့စဉ်ဘဝ ပျော်ရွှင်မှု ကဲ့သို့ ရေတို တိုင်းတာချက် အပေါ် သက်ရောက်မှု မရှိချေ။^{၃၃}

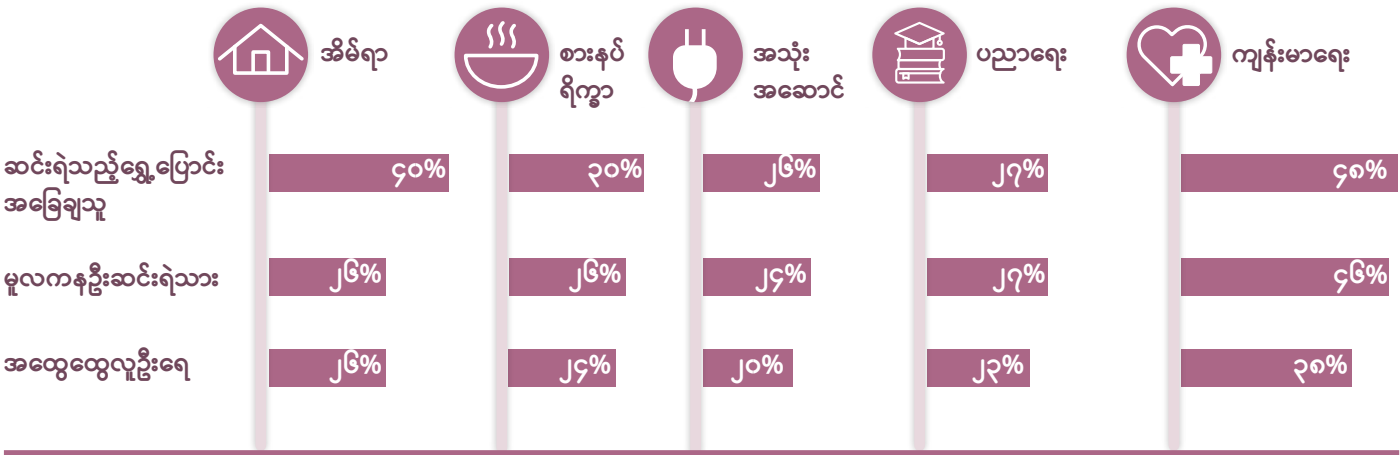
မူလကနဦး ဆင်းရဲသားများ၏ ဘဝအပေါ် ကျေနပ်မှု နှင့် ဘဝ နေထိုင်ရ ထိုက်တန်မှု တို့၌ ယေဘုယျ လူဦးရေထက် အမှတ်နည်းသည် ကို တွေ့ရသော်လည်း စာရင်းအင်းအရ သိသိသာသာ ကွာခြားခြင်း မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့တွင် စိတ်ပူပန်မှု ပိုမိုရှိသည် ကို တွေ့ရပြီး ယင်းအချက်ကို အကြောင်းရင်း နှစ်ခုကြောင့် သတိထားရမည်။ ပထမအချက် မှာ စိတ်ပူပန်ခြင်း နှင့် ပျော်ရွှင်ခြင်း သည် အနှုတ်သဘော အပြန်အလှန် ဆက်စပ်မှု ရှိသောကြောင့် စိတ်ပူပန်မှု ပို များပြီး ပျော်ရွှင်မှု လည်း နည်းပါး မသွားသည့် လူဦးရေကို တွေ့ရသည်မှာ အံ့အားသင့်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယ အချက်မှာ (ယခုဆွေးနွေးမှု စာတမ်း နောက်ပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းစွာ နားလည် သွားနိုင်မည်) ယင်း မူလကနဦး ဆင်းရဲသား အုပ်စု၌ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ နှင့် မတူသည့် စိန်ခေါ်မှု အခက်အခဲများ ရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘဝသာယာချမ်းမြေ့မှု အပေါ် မိမိကိုယ်ကို တိုင်းတာ ဖြေဆိုရသည့် အတွက်လည်း ယင်းကဲ့သို့ မတူညီ သည့် အခက်အခဲများ ရှိနေခြင်းကို သိရှိနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရေရှည်အချက်များ ဖြစ်သော ဘဝအပေါ် ကျေနပ်မှုနှင့် မိမိကိုယ်ကို တန်ဖိုးရှိသည်ဟု ခံစားရခြင်း များတွင် ခြားနား မှု ရှိရသည့် အကြောင်းရင်းမှာ လူနေမှု အခြေအနေ ကွာဟခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဝင်ငွေ အမျိုးမျိုး နှင့် ဘဝ အရည်အသွေး ကိန်းရှင်များအား ထုတ်ယူ၍ ရေရှည် ဘဝအပေါ် ကျေနပ်မှု ကို ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း ဒေတာဖြင့် ချိန်ထိုးကြည့် သောအခါ အိမ်ပိုင်ဆိုင်မှု နှင့် အိမ်ရာ အရည်အသွေး ဟူသောအချက် ထင်ထင်ရှားရှား ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေး တို့ရှိ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များသည် ယေဘုယျ လူဦးရေ သို့မဟုတ် မူလကနဦးဆင်းရဲသား များထက် ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ဆိုင်သည့် အိမ်ကို ငှားရမ်းနေထိုင်ရမှု ၈ ရာခိုင်နှုန်း ပိုများ ပါသည်။ အိမ်ပိုင်ဆိုင်မှုတွင် ယေဘုယျ လူဦးရေထက် အနည်းငယ် ပိုများသော်လည်း ဆွေမျိုးများ အိမ်၌ နေထိုင်ရမှု တွင် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း ပိုနည်းပါသည်။

အိမ်ကို မည်သူက ပိုင်ဆိုင်သည့် အပေါ် မူတည်၍ အိမ်ရာ အရည်အသွေး နှင့် ဝယ်ယူရန် တတ်နိုင်မှု သဘောထား အမြင် ကွာခြားချက် ကြီးမားပါသည်။ ကိုယ်ပိုင်၊ အိမ်ထောင်ဖက် သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးသားချင်း၏ အိမ်တွင် နေထိုင်ရ သော ဖြေဆိုသူ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း နီးပါးက ၎င်းတို့အိမ်သည် ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိသည်ဟူသော အချက်ကို သဘောတူပြီး ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းက လွန်စွာ သဘောတူကြပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကပိုင် သို့မဟုတ် အစိုးရပိုင် အိမ် များတွင် နေထိုင်ရသော ဖြေဆိုသူ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ကသာ ၎င်းတို့အိမ်သည် ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိသည်ဟူသော အချက်ကို သဘောတူပြီး လွန်စွာ သဘောတူသူ ၂၉ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသည်။ ကိုယ်ပိုင် သို့မဟုတ် ဆွေမျိုးသားချင်း အိမ်တွင် နေထိုင်ရသော ဖြေဆိုသူ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းခန့် က အိမ်ရာ ဝယ်ယူနိုင်ရန် ခက်ခဲသည် ဟူသော အချက်ကို သဘောတူပြီး နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ရှင် အိမ်တွင် နေထိုင်ရသော ဖြေဆိုသူ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်းက ယင်းအချက်ကို သဘောတူကြ ပါသည်။ အိမ်ရာ တတ်နိုင်သည့် အချက်တွင် ကွာခြားမှုများကို ကြည့်ပါက ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု များသော မြို့များရှိ ဖြေဆိုသူများ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းက အိမ်ရာ ဝယ်ယူ နိုင်ရန် ခက်ခဲသည် ဟူသော အချက်ကို သဘောတူပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ရလျှင် ယေဘုယျ လူဦးရေ နှင့် မူလကနဦး ဆင်းရဲသူ ၂၆ ရာခိုင်နှုန်းကသာ ယင်းအချက်ကို သဘောတူ ပါသည်။

အစားအသောက်၊ အသုံးအဆောင် ပစ္စည်း၊ ပညာရေး နှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ကဲ့သို့ အခြား မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက် များအတွက် အကုန်အကျ ခံနိုင်မှု ကွာဟနေခြင်း ကိုလည်း နှိုင်းယှဉ် နိုင်ပါသည်။ ယင်းကွာဟချက် များ မှာ နည်းပါးသော်လည်း အရေးကြီးသော အချက်များလည်း ဖြစ်ပါသည် (ဇယား ၃)။ အစားအသောက် မှ လွဲ၍ အခြားသော ကွာဟချက် များမှာ စာရင်းအင်း အရ သိသာထင်ရှား ပါသည်။ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု မှာ နောက်ထပ် ကုန်ကျစရိတ် အကြီးဆုံး လိုအပ်ချက် တစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပြီး ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ ၄၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ မူလကနဦးဆင်းရဲသား ၄၆ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ယေဘုယျ လူဦးရေ ၃၈ ရာခိုင်နှုန်း တို့က ယင်းအတွက်

ဇယား (၃) မြို့နယ်အစုခွဲ အလိုက် အခြေခံ လိုအပ်ချက်များကို လက်လှမ်းမီရန် ခက်ခဲမှု ရာခိုင်နှုန်း

အကုန်အကျ ခံရန် ခက်ခဲသည်ဟု ဖြေကြပါသည်။ အိမ်ရာ မှလွဲ၍ အခြားသော အကုန်အကျ ခံနိုင်မှု တိုင်းတာချက်များတွင် ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ နှင့် မူလကနဦးဆင်းရဲသား တို့အကြား အတန်အသင့် တူညီနေခြင်းမှာလည်း မှတ်သားဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အိမ်ရာ အတွက် အကုန်အကျ ခံနိုင်မှုတွင် မူလကနဦးဆင်းရဲသား နှင့် ယေဘုယျ လူဦးရေမှာ တူညီနေပါသည်။ အထက်ပါ အချက်ကို ကြည့်ပါက ကွာဟချက် များမှာ မကြာသေးမီက ရွှေ့ပြောင်း အခြေချခဲ့မှု နှင့်သာ စပ်ဆက်နေပြီး ပညာရေး နည်းပါးခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်ခြင်း မရှိပါ။

ပစ္စည်း အသုံးအဆောင်/ဝန်ဆောင်မှု လိုအပ်ချက် ကို ဆန်းစစ်မည် ဆိုပါက ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များရာ မြို့နယ်များရှိ အိမ်ထောင်စု များသည် မြို့တော်စည်ပင် ကော်မတီ (YCDC/MCDC) ၏ ရေပေးဝေမှု စနစ် ဖြင့် ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်း ပိုမို နည်းပါးပြီး ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ အိမ်ထောင်စု ၁၉ ရာခိုင်နှုန်း သာ မြို့တော်စည်ပင်၏ ရေပေးဝေခြင်း ဝန်ဆောင်မှုကို လက်လှမ်းမီ ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ပါက ယေဘုယျ လူဦးရေ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် မူလကနဦး ဆင်းရဲသား ၄၂ ရာခိုင်နှုန်း တို့က အထက်ပါ ရေပေးဝေခြင်း ဝန်ဆောင်မှုကို လက်လှမ်းမီသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြို့ဆင်ခြေဖုံးတွင် နေထိုင်ကြသည့် ဆင်းရဲသည့်ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများသည် ၎င်းတို့နှင့် ပညာအရည်အချင်းတူပြီး မြို့လယ်နှင့် နီးရာ၌ နှစ်ရှည်ကြာမြင့်စွာ နေထိုင်ခဲ့ကြသူများ နည်းတူ စည်ပင်ဝန်ဆောင်မှု များကို လက်လှမ်းမီနိုင်ခြင်း မရှိကြောင်း ရှင်းလင်းသော အထောက်အထားများစွာ တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထပ်မံ၍ အထောက်အထား အဖြစ် မိလ္လာ သိမ်းဆည်းမှု ဝန်ဆောင်ခြင်း အပေါ် ကျေနပ်သည့် ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ ၃၆ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိသော်လည်း ယေဘုယျ လူဦးရေ နှင့် မူလကနဦးဆင်းရဲသားတွင် ဝန်ဆောင်မှု အပေါ် ကျေနပ်သူ ၆၆ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ၇၂ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး ရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ စိတ်ဝင်စားစရာ အချက်မှာ လျှပ်စစ်မီး ရရှိမှု အချက်ကို သဘောတူညီသည့် ရာခိုင်နှုန်း ၌ ကွာခြားမှု များစွာ မရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ ၇၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ မူလကနဦးဆင်းရဲသား ၈၄ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ယေဘုယျ လူဦးရေ ၈၇ ရာခိုင်နှုန်းက သဘောတူကြသည် ကို နှိုင်းယှဉ်နိုင် ပါသည်။ ယင်းသို့ မကွာခြား ရခြင်းမှာ လျှပ်စစ်မီး ရရှိခြင်း အပေါ် ကျေနပ်မှု ကို မဟုတ်ပဲ လျှပ်စစ်မီး ရရှိမှုကိုသာ မေးမြန်းသော မေးခွန်းပုံစံ ကြောင့် လူများက ယေဘုယျ ဆန်ဆန် ဖြေဆိုခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မိလ္လာသိမ်းဆည်းမှု တွင် လူများ၏ ကျေနပ်မှုကို မေးမြန်းသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး သဘောထားအမြင်များ ပါဝင်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

ယေဘုယျကြည့်လျှင် မူလကနဦးဆင်းရဲသား နှင့် ယေဘုယျ လူဦးရေ တို့ထက် ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများက ၎င်းတို့မြို့၏ ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေကို ကျေနပ်မှု နည်းပါးပါသည်။ ၎င်းတို့မြို့တွင် သန့်ရှင်းသော လမ်း နှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ နေရာများ ရှိသည်ဆိုသော အချက်ကို ဆင်းရဲသည့်ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းကသာ သဘောတူ သော်လည်း မူလကနဦးဆင်းရဲသား ၅၄ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ယေဘုယျ လူဦးရေ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်း တို့က အသီးသီး သဘောတူသည် ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့နည်းတူ မြို့ရှိ မြစ်များ၊ ချောင်းများ နှင့် တူးမြောင်းများသည် သန့်ရှင်းသည် ဆိုသော အချက်အား ဆင်းရဲသည့်

အိမ်ကို မည်သူကပိုင်ဆိုင်သည့် အပေါ်မူတည်၍ အိမ်ရာ အရည်အသွေး နှင့် ဝယ်ယူရန် တတ်နိုင်မှု သဘောထားအမြင် ကွာခြားချက် ကြီးမားပါသည်။

ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းကသာ သဘောတူသော်လည်း မူလကနဦးဆင်းရဲသား ၂၇ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ယေဘုယျလူဦးရေ ၂၉ ရာခိုင်နှုန်း က အသီးသီး သဘောတူကြသည်ကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့် နိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ဆင်းရဲသည့်ရွှေ့ပြောင်း သို့မဟုတ် မူလကနဦးဆင်းရဲသား မြို့နယ်များတွင် ညမောင်ပြီးနောက် အိမ်ထဲ သို့မဟုတ် ရပ်ကွက်ပတ်ဝန်းကျင် အတွင်း ဘေးကင်းလုံခြုံမှု နည်းပါးသည် (သို့မဟုတ်) ၎င်းတို့သည် ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေး တွင်းရှိ အခြားသော မြို့နယ်များ နှင့်ယှဉ်လျှင် မှုခင်း ပိုမို ကြုံတွေ့ရနိုင်သည် ဟု ဖြေဆိုခြင်း မရှိကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချ အလုပ်သမားများ နေထိုင် အခြေချရာ နေရာများတွင် မှုခင်းပိုမို ဖြစ်နိုင်သည် ဆိုသော အချက်ကို အခြားသော သုတေသန စာတမ်းများ၌ တင်ပြနေလျက် ရှိရာ အထက်ပါ တွေ့ရှိချက် မှာ စိတ်ဝင်စား ဖွယ်ရာ ကောင်းနေပါသည်။

သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများက ပိုမို၍ ပြင်ဆင်ထားမှု ရှိသည်ကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့သည် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ဘေးအန္တရာယ် ရှိမှု ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် များကို အစိုးရမှ ပေးသည် ဆိုသော အချက်ကိုလည်း ပိုမို၍ သဘောတူနိုင်ချေ ရှိပါသည်။ အပေါ်ယံ သုံးသပ်ကြည့်ပါက အပေါင်းလက္ခဏာ ဆန်သည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ယင်းတွေ့ရှိချက်သည် ရန်ကုန်ဆင်ခြေဖုံး ရပ်ကွက်များ၌ ရေကြီးရေလျှံမှုများ ရှိနေခြင်း နှင့် ယင်းနေရာများမှ ပြည်သူများအား အစိုးရဌာနများက ရွှေ့ပြောင်းစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်း များဖြင့် ဆက်စပ် နေပါသည်။

အလုပ်အကိုင် ရရှိမှု၌ ယေဘုယျ လူဦးရေ နှင့် ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ အကြား အချိန်ပိုင်း၊ အချိန်ပြည့်၊ နေ့စား စသည့် အလုပ်အမျိုးအစား သိသာထင်ရှားစွာ ကွာဟနေခြင်း မတွေ့ရှိရပါ။ သို့သော်လည်း အလုပ်ရှင် အမျိုးအစား ကွာဟချက်များ ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများက ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်း လုပ်နိုင်ချေ များပြီး အစိုးရဌာန သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီများတွင် လုပ်နိုင်ချေ နည်းပါသည်။ စက်ရုံများ ၌ အလုပ်လုပ်ကိုင်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သော ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ များစွာသည် အရည်အချင်း လိုအပ်ချက် မပြည့်မီခြင်းကြောင့် တရားမဝင် အလုပ်အကိုင် များသာ လုပ်ကိုင် နေရသည် ဆိုသော သုတေသန တွေ့ရှိချက်အား ယင်းအချက်မှ ပံ့ပိုးပေးလျက် ရှိပါသည်။^{၃၄}

အချိန်ပြည့် အလုပ်ထက် အချိန်ပိုင်း အလုပ် သို့မဟုတ် နေ့စား လုပ်ကိုင်မှု ပိုများသော မူလကနဦးဆင်းရဲသား များမှာ ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့သည် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီ တွင် လုပ်ကိုင်မှု နည်းသော်လည်း လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် NGOများ နှင့် အစိုးရဌာနများတွင် လုပ်ကိုင်သူ ပိုများကာ အစိုးရ အလုပ် လုပ်သူ ၁၀% ရှိပြီး ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ နှင့် ယေဘုယျ လူဦးရေ တွင်မူ အစိုးရအလုပ် လုပ်သူ ၀.၈% နှင့် ၅% အသီးသီးသာ ရှိပါသည်။ စီးပွားရေး အခြေအနေ တိုးတက်စေရန် အစိုးရမှ လုပ်ဆောင်နေသည်၊ ၎င်းတို့သည် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းကောင်း များကို လက်လှမ်းမီသည်၊ ၎င်းတို့၏ အလုပ်သည် လုပ်ငန်းစွမ်းရည် ဖွံ့ဖြိုးစေသည်၊ မြို့တော်စည်ပင် ကော်မတီသည် မြို့တော်ဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် ရည်မှန်းချက်များ ရှိသည် စသော အချက်များကို မူလကနဦးဆင်းရဲသား များက သဘောတူနိုင်ချေ နည်းပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အစိုးရ အပေါ် သဘောထား အမြင်များကို အများပြည်သူသို့ ထုတ်ပြောရာ၌ လုံခြုံမှု ရှိသည် ခံစားရခြင်း နည်းပါးသလို ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရမှ ပြည်သူလူထု၏ လိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်မှု ရှိသည် ဆိုသော အချက်ကိုလည်း သဘောတူညီမှု နည်းပါး နိုင်ပါသည်။

ပုံမှန်အားဖြင့် ကျေးလက်ဒေသ များမှ ရွှေ့ပြောင်းလာသူ များသည် အလုပ်အကိုင် တစ်ခုခုကို ရရှိကြသော်လည်း အိမ်နေရာထိုင်ခင်း အတွက် အကုန်အကျခံနိုင်ရန် ရုန်းကန် နေရသလို လက်ခံနိုင်ရန် ခက်ခဲသည့် အခြေအနေမျိုး တွင် နေထိုင်နေရလျက် ရှိပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အခြေအနေ များက ၎င်းတို့၏ ရေရှည် လူမှုဘဝ သာယာချမ်းမြေ့မှု အပေါ် အဆိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ သို့တိုင်အောင် ၎င်းတို့ကို ယေဘုယျ လူဦးရေ ထက် အခြေအနေ ပိုမို ဆိုးသည်ဟု ပြောနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင် မြို့တွင် ကြာမြင့်စွာ နေထိုင်ခဲ့ပြီး ကိုယ်ပိုင်အိမ် သို့မဟုတ် မိသားစုပိုင်အိမ် ရှိသော်လည်း ကျေးလက်မှ ရွှေ့ပြောင်းလာသည့် အလုပ်သမားများထက် ပညာရေးနိမ့် ပါးသော မြို့နေထိုင်သူ များလည်း ရှိနေပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေရရှိရန် ပိုမို၍ ခက်ခဲပါသည်။ ဒေသအစိုးရ၏ စီမံကိန်းနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများကို ၎င်းတို့သည် ပိုမို သိရှိနိုင်သော်လည်း အစိုးရ အပေါ် ယုံကြည်မှု နည်းသလို ၎င်းတို့၏ ဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေရန် အစိုးရမှ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်မှုလည်း နည်းပါးပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့များ လျှင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးချဲ့ထွင်လာ သောကြောင့် မြို့ပြနေ ပြည်သူများ၏ မြို့ပြဘဝ ယာယာ ချမ်းမြေ့မှု အခြေအနေ အပေါ် သုတေသနပြုရန် ပိုမို၍ အရေးတကြီး လိုအပ် လာပါသည်။ ယခု ဆွေးနွေးမှုစာတမ်း သည် မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်အခဲများ နှင့် မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု အခြေအနေ တို့အား အရေအတွက် အသားပေး (quantitative) နည်းလမ်းဖြင့် စိစစ် လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မြို့ပြရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု နှင့် ဘဝယာယာ ချမ်းမြေ့မှု တို့ကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးသော အကြောင်းအရာ များကို နားလည် နိုင်ရန် မတူညီသော သုတေသန နည်းနာများ အသုံးပြုခြင်း၏ တန်ဖိုးကို ပုံဖော်ထားသလို လက်ရှိ အယူအဆ အချို့ ကိုလည်း စိန်ခေါ်ထားပါသည်။

- **မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ များထက် မြို့ပြဖြစ်ထွန်းမှု နည်းပါးသော်လည်း မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု မှာ အနှစ် နှစ်ဆယ်တိုင် ပုံမှန်မြင့်တက်နေလျက် ရှိသည်။** ဆယ်စုနှစ်အတွင်း နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲ များကြောင့် မြို့ပြ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချမှု ပုံစံများ ရုတ်ခြည်း ပြောင်းလဲသွား သည် ဆိုသော လူသိများသည့် အယူအဆမှာ တိကျမှန်ကန်ခြင်း မရှိကြောင်း ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှု ဘဝ စစ်တမ်းအား စိစစ်လေ့လာမှု အရ တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ ဖြစ်စဉ် နှင့် နိုင်ငံတကာမှ စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့မှု ရုတ်သိမ်းခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့ပြဖြစ်ထွန်းမှု မျိုးစေ့ စတင်ပေါက်ပွား လာသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း လွန်ခဲ့သည့် ၁၅-၂၀ နှစ်ကတည်းပင် မြို့ပြဖြစ်ထွန်းမှု မျိုးစေ့မှာ စတင်ပေါက်ပွား နေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။
- **လွန်ခဲ့သော ခြောက်နှစ်အတွင်း ရန်ကုန်မြို့၌ မြို့နယ်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု အဓိက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ ပြီး ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှု ပုံစံများ ပြောင်းလဲလာပါသည်။** ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း ဒေတာ များအရ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အရေအတွက်အားဖြင့် လှိုင်သာယာမြို့နယ်သို့ အများဆုံး ဝင်ရောက် ခဲ့ပြီး အခြားသော မြို့နယ်များတွင်မူ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ ဝင်ရောက်မှု အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ခြင်း တို့ ကို များစွာကြုံတွေ့ ခဲ့ရပါသည်။ ဥပမာ- လှိုင်သာယာ မြို့နယ်နေထိုင်သူ ၈ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကတည်းက ရောက်ရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး ဒဂုံဆိပ်ကမ်း မြို့နယ်တွင်မူ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ရှိပါသည်။ အခြားသော မြို့နယ်များတွင်မူ ထိုကဲ့သို့ သိသာသော ပြောင်းလဲခြင်းမျိုးမတွေ့ရှိပါ။
- **မြို့တော်များသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များမှာ အမျိုးမျိုးအထွေထွေ မတူကွဲပြား ကြပါသည်။** လတ် တလော မြို့ပြရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူအားလုံးမှာ ကျေးလက်ဒေသမှ မြို့ပြအရိပ်သို့ ခိုလှုံရန် လာ ရောက်ကြသည့် ဆင်းရဲသူများ သက်သက်သာ မဟုတ်ကြပါ။ ပညာတတ်မြောက်မှု မြင့်မားသော၊ ငွေကြေးတတ်နိုင်သောသူ များစွာ တို့သည်လည်း မြို့ထဲပိုင်း နေရာများသို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ ကြ ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းလာသူ အသစ်များ အခြေချသည့် နေရာတွင် ကြီးမားသော ကွာဟချက်များ ရှိ နေပါသည်။ ပညာတတ် ငွေကြေးတတ်နိုင်သော ရွှေ့ပြောင်းလာသူ အသစ်များသည် မြို့ပြ ဧရိယာ ဗဟိုချက် (မြို့လယ်) နှင့် နီးသည့် နေရာများ၌ အခြေချကြပြီး ယင်းနေရာတွင် ကြာမြင့်စွာ နေထိုင်ခဲ့ သူများကို အစားထိုးပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ မတူကွဲပြားမှုကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများ၏ မြို့ပြ ဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံများကို ခြုံငုံသုံးသပ်ရန် ခက်ခဲစေပါသည်။
- **လတ်တလော ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များမှာ ကိုယ်ပိုင်အိမ် ပိုင်ဆိုင်မှု နည်းပါးသဖြင့် အိမ်ရာ ကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပိုမို ထိခိုက်လွယ် ပါသည်။** လက်တလော ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူ ၄၅% မှာ ပုဂ္ဂလိက အိမ်ရှင်များ ပိုင်ဆိုင်သည့် နေအိမ်များတွင် ငှားရမ်းနေထိုင် ရပြီး ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ မဟုတ်သည့် သူများတွင် ယင်းကဲ့သို့ ငှားရမ်းနေထိုင်သူမှာ ၈% သာ ရှိ ပါသည်။ လေ့လာမှုများအရ အိမ်ပိုင်ဖြစ်ခြင်း နှင့် အိမ်ရာ အရည်အသွေး ကောင်းမွန်ခြင်းသည် ဘဝအပေါ် ကျေနပ်မှု နှင့် မိမိကိုယ်ကို တန်ဖိုးထားသည့် ခံစားချက်တို့ ရရှိစေမည့် အဓိက အကြောင်းရင်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်အား ထဲထဲဝင်ဝင် ထပ်မံလေ့လာရမည်ဖြစ်သော်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် ဈေးနှုန်းသက်သာသည့် အိမ်ရာများ ဖော်ဆောင်သင့်ကြောင်း အကြံပြုနေ ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ များသည် စည်ပင်ဝန်ဆောင်မှု များအား လက်လှမ်းမီနိုင်မှုလည်း နည်းပါး ပါသည်။ ဥပမာ- ဆင်းရဲသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ မြို့နယ်များမှ ဖြေဆိုသူ ၁၉% ကသာ ရန်ကုန် မြို့တော် စည်ပင်မှ သွယ်တန်းပေးသည့် ရေပိုက်လိုင်း ကို အသုံးပြုနိုင် ပါသည်။

- ရွှေ့ပြောင်း အခြေချသူများသာ အခက်အခဲများဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရသည် မဟုတ်ပါ။ ပညာရေး အဆင့်အတန်း နိမ့်ပါးသည့် မြို့နယ်များမှ မြို့နေထိုင်သူများ နှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူ အချို့ တို့သည် အလုပ် ရရှိရန် ခက်ခဲနေပြီး အစိုးရအပေါ် ကျေနပ်မှုလည်း နည်းပါးနေပါသည်။ ၎င်းတို့အား အလုပ်အကိုင်ဖြင့် ချိတ်ဆက်ပေးရန် နှင့် တရားဝင် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်း မြှင့်တင်နိုင်ရေး လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များ လိုအပ်နေပါသည်။

အခန်းဆုံးမှတ်စု

၁ Stapleton, S. O., Nadin, R., Watson, C., & Kellett, a. J. (2017). Climate change, migration, and displacement. London: Overseas Development Institute

၂ The World Bank Group. (2016). *A Country on the Move: Domestic Migration in Two Regions of Myanmar*. Yangon, Myanmar: The World Bank, Myanmar

၃ Nyi, N. a. (2017). Determinants of migration streams in Myanmar. *International Union for the Scientific Study of Population*, Presented at the International Population Conference, Cape Town, South Africa.

၄ McPherson, P. (2016, July 16). *Evicting the Residents of 555*. Retrieved from Next City: <https://nextcity.org/features/view/yangon-myanmar-evictions-urban-clean-up-policies>

၅ Kyed, H. M. (2017). *Migration and Security Challenges in Myanmar's Informal Settlements: The case of Hlaing Thayar township*. Copenhagen, Denmark: The Danish Institute for International Studies.

၆ Forbes, E. (2016). On the frontier of urbanization: informal settlements in Yangon, Myanmar. *Independent Journal of Burmese Scholarship*, 197-238

၇ Linn, S. N., Lin, M. Z., & Weidert, a. D. (2014). *Pilot Assessment of Industrial Zones in Myanmar*. Yangon, Myanmar: Myanmar Development and Research Institute

၈ Zaw, M. a. (2011). *A Study on Economic Corridors and Industrial Zones, Ports and Metropolitan and Alternative Roads in Myanmar*. Bangkok, Thailand: Bangkok Research Center

၉ Nyi, N. a. (2017). *Determinants of migration streams in Myanmar*. *International Union for the Scientific Study of Population*, Presented at the International Population Conference, Cape Town, South Africa.

၁၀ Nyi, N. a. (2017). *Determinants of migration streams in Myanmar*. *International Union for the Scientific Study of Population*, Presented at the International Population Conference, Cape Town, South Africa.

၁၁ Bell, M. a.-E. (2013). *Cross-National Comparisons of Internal Migration: An Update on Global Patterns and Trends*. New York City, USA: Population Division, United Nations

၁၂ Nyi, N. a. (2017). *Determinants of migration streams in Myanmar*. *International Union for the Scientific Study of Population*, Presented at the International Population Conference, Cape Town, South Africa.

၁၃ The World Bank Group. (2016). *A Country on the Move: Domestic Migration in Two Regions of Myanmar*. Yangon, Myanmar: The World Bank, Myanmar

၁၄ Rogovin, K. (2015). *Internal Labour Migration in Myanmar: Building an evidence-base on patterns in migration, human trafficking and forced labour*. Yangon, Myanmar: International Labour Organization

၁၅ The World Bank Group. (2016). *A Country on the Move: Domestic Migration in Two Regions of Myanmar*. Yangon, Myanmar: The World Bank, Myanmar.

၁၆ Rogovin, K. (2015). *Internal Labour Migration in Myanmar: Building an evidence-base on patterns in migration, human trafficking and forced labour*. Yangon, Myanmar: International Labour Organization

၁၇ Nyi, N. a. (2017). *Determinants of migration streams in Myanmar*. *International Union for the Scientific Study of Population*, Presented at the International Population Conference, Cape Town, South Africa

၁၈ Htoo, K. a. (2016). *Rural-Urban Migration around Yangon City, Myanmar*. Washington, D.C., USA: International Food Policy Research Institute

၁၉ The World Bank Group. (2016). *A Country on the Move: Domestic Migration in Two Regions of Myanmar*. Yangon, Myanmar: The World Bank, Myanmar.

၂၀ The World Bank Group. (2016). *A Country on the Move: Domestic Migration in Two Regions of Myanmar*. Yangon, Myanmar: The World Bank, Myanmar.

၂၁ Gomez-Ibanez, J. D. (2012). *Yangon's Development Challenges*. Ash Center for Democratic Governance and Innovation, Harvard Kennedy School

၂၂ Forbes, E. (2016). On the frontier of urbanization: informal settlements in Yangon, Myanmar. *Independent Journal of Burmese Scholarship*, 197-238

၂၃ Kyed, H. M. (2017). *Migration and Security Challenges in Myanmar's Informal Settlements: The case of Hlaing Thayar township*. Copenhagen, Denmark: The Danish Institute for International Studies.

၂၄ Ney, D. (2019, April 24). (R. O'Connor, Interviewer)

၂၅ Chandran, R. (2019, March 6). Nowhere to call home: Yangon slum dwellers face eviction threat. Reuters

၂၆ Kyed, H. M. (2017). *Migration and Security Challenges in Myanmar's Informal Settlements: The case of Hlaing Thayar township*. Copenhagen, Denmark: The Danish Institute for International Studies.

၂၇ Chandran, R. (2019, March 6). Nowhere to call home: Yangon slum dwellers face eviction threat. Reuters.

၂၈ Forbes, E. (2016). On the frontier of urbanization: informal settlements in Yangon, Myanmar. *Independent Journal of Burmese Scholarship*, 197-238

၂၉ Kyed, H. M. (2017). *Migration and Security Challenges in Myanmar's Informal Settlements: The case of Hlaing Thayar township*. Copenhagen, Denmark: The Danish Institute for International Studies.

၃၀ Kyed, H. M. (2017). *Migration and Security Challenges in Myanmar's Informal Settlements: The case of Hlaing Thayar township*. Copenhagen, Denmark: The Danish Institute for International Studies.

၃၁ Kyed, H. M. (2017). *Migration and Security Challenges in Myanmar's Informal Settlements: The case of Hlaing Thayar township*. Copenhagen, Denmark: The Danish Institute for International Studies

၃၂ The World Bank Group. (2016). *A Country on the Move: Domestic Migration in Two Regions of Myanmar*. Yangon, Myanmar: The World Bank, Myanmar

၃၃ Diener, E. D. (2010). *The Structure of Well-Being in Two Cities: Life Satisfaction and Experienced Happiness in Columbus, Ohio; and Rennes, France*. Oxford Scholarship Online

၃၄ Kyed, H. M. (2017). *Migration and Security Challenges in Myanmar's Informal Settlements: The case of Hlaing Thayar township*. Copenhagen, Denmark: The Danish Institute for International Studies.

ကျမ်းကိုးစာရင်း

Allchin, J. (2011, September 20). Taste of democracy sends Burma's fragile economy into freefall. *The Independent*.

Bhatkal, T. a. (2015). *Community-Driven Development in the Slums: Thailand's Experience*. London, UK: Overseas Development Institute.

Exton, C. a. (2018). *Policy use of well-being metrics: Describing countries' experiences*. Paris, France: OECD Publishing.

Freedom House. (2019). *Freedom in the World 2019 - Myanmar*. Retrieved from Freedom House: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/myanmar>

Htoon, Y. Z. (2019, April 3). (R. O'Connor, Interviewer)

Liu, J. (2019, January 23). Industrial zones hampered by poor infrastructure but demand remains. *The Myanmar Times*.

Mon, Y. (2019, April 1). NLD wins landslide in sparsely attended Yangon election. *Frontier Myanmar*.

Myanmar Climate Change Alliance. (2019). *Impact of Climate Change and the Case of Myanmar*. Retrieved from Myanmar Climate Change Alliance: <https://myanmarccalliance.org/en/climate-change-basics/impact-of-climate-change-and-the-case-of-myanmar/>

The Asia Foundation. (2018). *Myanmar - Country Overview*. Yangon, Myanmar: The Asia Foundation

ရုံးချုပ်

၄၆၅ ကယ်လီဖိုးနီးယားလမ်း၊ ၉ လွှာ
ဆန်ဖရန်စစ္စကို၊ CA 94104 USA
ဖုန်း - +၁-၄၁၅-၉၈၂-၄၆၄၀
info.sf@asiafoundation.org

မြန်မာ

အမှတ် ၁၁၊ ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်းရိပ်သာလမ်း
ဗဟန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်၊ မြန်မာ။
ဖုန်း - +၉၅-၉-၄၂၆ ၅၂၂ ၆၈၀
myanmar.general@asiafoundation.org

www.asiafoundation.org